

Economisch-Statistische Berichten

ALGEMEEN WEEKBLAD VOOR HANDEL, NIJVERHEID, FINANCIËN EN VERKEER
UITGAVE VAN HET INSTITUUT VOOR ECONOMISCHE GESCHRIFTEN

7^E JAARGANG

WOENSDAG 1 MAART 1922

No. 322

INHOUD

	Blz.
HET ANTWOORD DER INDISCHE REGERING OP MIJN ARTIKEL OVER „DE GELDELIJKE UITKOMSTEN VAN HET STAATSSPOORWEG (S.S.-)BEDRIJF IN INDIË” I door G. P. J. Caspersz.	185
Medezeggenschap IV (Slot) door C. Smeenk	188
Statistiek van den Belastingdruk door J. D. A. Visser	190
Kostprijs van Binnenlandschen Baksteen door Ir. A. J. Boland	194
Londense Correspondentie	194
AANTEKENING:	
De Strijd om onze Handelspolitiek	196
INGEZONDEN STUKKEN:	
Medezeggenschap door K. H. de Haas (met naschrift door C. Smeenk)	199
STATISTIEKEN EN OVERZICHTEN	199—206
Geldkoersen.	Effectenbeurzen.
Wisselkoersen.	Goederenhandel.
Bankstaten.	Verkeerswezen.

INSTITUUT

VOOR ECONOMISCHE GESCHRIFTEN

Algemeen Secretaris: Mr. G. W. J. Bruins.

Assistent-Redacteur voor het weekblad: D. J. Wansink.

Secretariaat: Pieter de Hooghweg 122, Rotterdam.

Aangeteekende stukken: Bijkantoor Ruige Plaatweg 37.

Telefoon Nr. 3000. Postchèque- en girorekening Rotterdam No. 8408.

Abonnementsprijs voor het weekblad franco p. p. in Nederland f 20,—. Buitenland en Koloniën f 25,— per jaar. Losse nummers 50 cents.

Leden en donateurs van het Instituut ontvangen het weekblad gratis.

De verdere publicaties van het Instituut uitgaande ontvangen de abonné's, leden en donateurs kosteloos, voor zoover daaromtrent niet anders wordt beslist.

Advertenties f 0,50 per regel. Plaatsing bij abonnement volgens tarief. Administratie van abonnementen en advertenties: Nijgh & van Ditmar's Uitgevers-Maatschappij, Rotterdam, Amsterdam, 's-Gravenhage.

27 FEBRUARI 1922.

De geldmarkt was de afgelopen berichtswEEK iets stroever. Vooral in het midden der week werd het aanbod van wissels beduidend sterker, zoodat meestal niet onder 4½ pCt. kon afgedaan worden; daarna kwam er iets meer geld vrij, zoodat ten slotte ook voor 4¼ en 4⅓ pCt. geplaatst werd. Ook de prolongatienoteering was meestal iets hooger; deze schommelde tusschen 3¾ en 4¼ pCt. en sloot weder op 3¾ pCt. Callgeld, hoewel flink aangeboden, werd eveneens grif opgenomen.

* * *

De wisselmarkt was deze week wederom zeer levendig. Vooral in ponden en dollars waren de omzetten zeer groot, bij sterk teruglopende koersen.

Het aanbod ontstond hoofdzakelijk door anticiperen op het in Amerika geplaatste gedeelte van de nieuwe Nederlandsche leening. Daar de markt echter flink weerstand vertoonde en de aangeboden groote bedragen grif opnam, trad weder spoedig een verbetering in, zoodat de koers na een tijdelijke daling tot 2,58 weder op 2,63 sloot.

LONDEN, 25 FEBRUARI 1922.

Hoewel gedurende de afgelopen week de markt over het algemeen wel voorzien van middelen was, was de stemming toch iets vaster. Op Donderdag echter trad een plotselinge schaarschte in, tengevolge van overdracht van belastinggelden aan de Schatkist, en de markt was genoopt een gering bedrag bij de Bank of England op te nemen voor een week à 5 pCt. • Hernieuwing van daggeld vond plaats tegen koersen, varieerend tusschen 2½ en 3½ pCt. en voor nieuw geld werd tot op 4 pCt. betaald, doch laatstgenoemde koers werd slechts eenmaal bereikt. 7-daags geld noteerde 3 pCt.

3) In de disconto-markt waren de omzetten zeer beperkt; voor prima bankaccepten bedroegen de disconto's 3¼—3½ pCt. voor alle looptijden.

HET ANTWOORD DER INDISCHE REGERING OP MIJN ARTIKEL OVER „DE GELDELIJKE UITKOMSTEN VAN HET STAATSSPOORWEG (S.S.-)BEDRIJF IN INDIË”.

I.

Mijn bovenvermeld artikel, opgenomen in het nummer van 14 Sept. a.p. van dit tijdschrift, is bij de behandeling der 1ste aanvullingsbegroting voor 1922 in de najaarszitting van den Volksraad ter sprake gekomen.

In het verslag betreffende de Afdeling Gouvernementsbedrijven werd gevraagd, hoe de Regeering daarover dacht. Hierop heeft Zij uitvochtig geantwoord op blz. 1 en 2 der Memorie van Antwoord (Afd. VIII, stuk 2), en bij monde van den Departementschef, den heer Roelofsen, is bij de debatten Haar standpunt nog nader toegelicht.

Dit antwoord en de mededeelingen van den heer Roelofsen geven zulke merkwaardige financiële beschouwingen en feiten betreffende het S.S.-bedrijf te hooren, dat vermelding daarvan in dit tijdschrift niet achterwege mag blijven.

Tot goed begrip van de punten, waarom het in deze ging, begin ik met de conclusies in herinnering te brengen, waartoe mijn artikel leidde.

1o. Het S.S.-bedrijf heeft tot en met 1918 een bescheiden winst van hoogstens enkele millioenen opgeleverd.

Onder winst is hierbij te verstaan het overschot na aftrek van de pensioen- en kapitaallasten, welke laatste overeenkomstig de voor de landsbedrijven aangenomen grondslagen bestaan uit een jaarlijksche afschrijving ten bedrage van 1½ pCt. over het totaal der aanlegrekening en een rente van 4 pCt. per jaar over de boekwaarde, zijnde het totaal der aanlegrekening, verminderd met het totaal der afschrijvingsrekening.

2o. In 1919 zette zich een periode van verlies in; het verlies bedroeg over dat jaar rond 2,5 miljoen om over 1920 te stijgen tot rond 18 miljoen.

3o. Terzelfder tijd, dat S.S. in zoo hooge mate achteruitging, zagen de particuliere spoor- en tramwegen daarentegen bijna alle hun uitkomsten belangrijk beter worden.

4o. Als oorzaak van dit verschil moet worden genoemd het verschil in tariefpolitiek; de particuliere ondernemingen waren met haar tariefsverhoogingen aanmerkelijk verder gegaan dan S.S., waarbij men in de veronderstelling verkeerde, dat het bedrijf zoo goed ging, dank zij de sterke stijging der opbrengsten, dat verdere tariefsverhoogingen onnoodig waren, hoewel daarop in den Volksraad aangedrongen was.

5o. De bij S.S. voor 1921 en 1922 geraamde bedrijfsoverschotten van onderscheidenlijk 25 miljoen en 36 miljoen zullen bij lange niet worden bereikt; hoogstens mag onderscheidenlijk 8 miljoen en 11 miljoen worden verwacht.

6o. Het is een eisch van goede economie, dat S.S. zichzelf minstens bedruipt en niet uit de algemeene middelen behoeft te worden bijgesprongen tot dekking der verliezen daarop, m.a.w. dat het bedrijf rendabel zij; de omstandigheden zijn in Indië gelukkig zoo, dat dit mogelijk is.

7o. Door het aanbrengen van bezuinigingen alleen zal dit intusschen niet zijn te bereiken; hiervoor is tariefsverhoging noodig.

De Regeering heeft hierop als volgt geantwoord: ad 1ste. S.S. is vóór 1910 nooit rendabel geweest. Van 1910 t/m. 1917 heeft het zich niet alleen kunnen bedruipen doch zelfs nog eenige miljoenen winst per jaar opgebracht. Daarna trad weder een periode van verlies in.

ad 2e. Opgemerkt wordt dat mijn berekeningen niet goed opgezet zijn, dat zij van onjuist inzicht getuigen en rekenfouten bevatten, waardoor de uitkomsten foutief zijn.

De gedurende 1919 en 1920 werkelijk geleden verliezen worden echter niet vermeld. Aangaande de uitkomsten over 1919 wordt zelfs in het geneel niet gerept, terwijl betreffende die over 1920 het volgende wordt medegedeeld, waaruit intusschen zoowel het bedrijfsoverschot als het verlies kunnen worden afgeleid, wat dan ook zal geschieden na overname dier mededeeling.

„Eene becijfering aan de hand van gegevens, ontleend aan de commerciële bedrijfsboekhouding, wijst uit, dat na aftrek van pensioen- en andere personellasten benevens van de kosten van herstel van buitengewone schade, welke bij particuliere bedrijven gemeenlijk uit vernieuwings- of reservefondsen worden gekweten, de exploitatie in 1920 nog een netto-opbrengst opleverde van ongeveer 9 miljoen.”

De pensioen- en kapitaallasten, welke op S.S. drukken, zijn te vinden in de rentabiliteitsberekening voor 1921, voorkomende op blz. 28 stuk 19 begrooting 1921. Als pensioenlast wordt opgegeven 2,7 miljoen en voor de kapitaallasten bij een geïnvesteerd kapitaal van 450 miljoen een bedrag van 20,75 miljoen of 4,6 pCt. daarvan. Het bedrijfsoverschot moet, afgaande op de netto-opbrengst van 9 miljoen, derhalve 11,7 miljoen hebben bedragen. Ter berekening van de kapitaallasten wordt voor het over 1920 geïnvesteerd kapitaal aangenomen, dat op Ultò. 1919 in het bedrijf vastgelegd was. Dit bedroeg, de waarde der aanwezige voorraden inbegrepen, 392 miljoen — (blz. 92a dl. II verslag 1919) —; 4,6 pCt. hierover geeft voor de

kapitaallasten rond 18 miljoen. Het verlies bedroeg derhalve over 1920 rond 9 miljoen. Hoewel het 9 miljoen minder is dan ik aangaf is het altijd nog een aanzienlijk bedrag, waarvoor men blijkbaar niet openlijk heeft willen uitkomen, en dat men daarom maar liever verzwegen heeft.

Ik kom later terug op de oorzaken van het verschil tusschen deze en mijn vroegere berekening.

ad 3e. De achteruitgang in rentabiliteit van S.S. moet worden toegeschreven aan de sterke uitzetting der kapitaalsuitgaven na 1916. Sedert dat jaar is niet minder dan 150 miljoen besteed aan onrendabele nieuwe lijnen, uitbreidingswerken en aanvulling van materialenvoorraden. Dientengevolge kwamen de kapitaallasten in een ongunstige verhouding tegenover de uitkomsten van het bedrijf te staan.

Erkend wordt, dat meer aan uitbreidingskapitaal in die jaren is vastgelegd dan uit een bedrijfsoogpunt toelaatbaar was, maar, voegde de Regeering hieraan vergoelijkend toe, zulks heeft zich ook in het particuliere bedrijfsleven bij verschillende groote ondernemingen in Nederland en Indië voorgedaan. Het mag dus geenszins ten nadeele der leiding van het staatsbedrijf en als tegenstelling met die bij de particuliere bedrijven worden uitgespeeld. Dit neemt intusschen niet weg, dat op die wijze niet kan worden voortgegaan. Daarom is besloten tot een aanmerkelijke beperking der kapitaalsuitgaven in 1922 en de eerstvolgende jaren, ten einde de kapitaalsinvesteering weer in goede verhouding te brengen tot de te verwachten bedrijfsoverschotten.

ad 4e en 7e. De tariefpolitiek der particuliere ondernemingen kan niet als richtsnoer dienen voor S.S. Dit staatsbedrijf heeft zich niet alleen reukenschap te geven van de financiële resultaten maar ook van de economische gevolgen zijner tariefpolitiek. Mijn aanbeveling om de tarieven verder te verhoogen, opdat van al het in de spoorwogen stekend kapitaal een behoorlijke rente worde gemaakt, moet met groote omzichtigheid worden aanvaard.

ad 5e. Onbeantwoord gelaten.

ad 6e. De eisch, dat S.S. zichzelf behoort te bedruipen, is nimmer gesteld, en wordt als onvervulbaar en onredelijk ook afgewezen, daar het S.S.-net te veel onrendabele lijnen bevat, die niettemin op verlangen van den begrotingswetgever gebouwd moesten worden in het belang der economische ontwikkeling van het land of om militaire redenen. Aangehaald worden o.a. als voorbeelden van dergelijke lijnen op Java: 1o. Kalisat—Banjoewangi; 2o. Padalarang—Krawang; 3o. Rangkasbetoeng—Laboan; 4o. Tjikampok—Cheribon; 5o. Cheribon—Kroja; 6o. Bandjar—Parigi, en daarbuiten de lijnen op Zuid-Sumatra en de Atjeh-tram.

Particuliere ondernemingen kennen zulke lijnen niet; deze leggen alleen lijnen aan, waarvan met voldoende zekerheid winst mag worden verwacht. Voorts moet in aanmerking worden genomen, dat een groot gedeelte van S.S. aangelegd is in den tijd toen nog niet geleend werd en uit de gewone middelen is bekostigd; de daarvoor bestemde bedragen kunnen door het land als volledig afgeschreven worden beschouwd en derhalve buiten de rentabiliteitsberekening blijven.

Behalve op het eene punt der grootte van het over 1920 geleden verlies is het Regeeringsantwoord in wezen niet anders dan een doorgaande bevestiging mijner beweringen, waarbij, wat alleszins begrijpelijk is, de feiten zooveel mogelijk worden goedgepraat, en men om den schijn te rodden 't doet voorkomen alsof alles zoo bedoeld was, en men door de resultaten geenszins verrast is. Eigenlijk is de toestand zelfs erger dan ik schetste, want terwijl ik de verliesperiode beginnen liet in 1918, komt het Regeeringsantwoord dit verbeteren door daarvoor 1917 te stellen. Aangaande de over 1921 en 1922 te verwachten bedrijfsuitkomsten bewaart het een beteekenisvol stilzwijgen. Wie zwijgt, stemt toe, en zoo prepareere men zich op uit-

komsten, verre onder de ramingen, gelijk ik voorspelde. Het jaar 1922 vooral laat zich somber aanzien. De uitgaven bleken reeds te laag geraamd, zoodat een suppletoire begrooting sluitende met een eindbedrag van ruim 3 millioen is moeten worden ingediend, terwijl het verkeer onder den invloed der malaise sterk achteruitgaande is, waardoor het geraamde accres in de opbrengsten bij lange niet zal worden bereikt. Bij de behandeling van voornoemde begrooting is dan ook reeds de kans in uitzicht gesteld, dat het accres 9,5 millioen onder de raming zal blijven (stuk 3 blz. 6).

Dat het S.S.-bedrijf onrendabel is wordt volmondig beaamd, maar, hoort men zich toevoegen, S.S. is een landsbedrijf, en hoe komt 't in U op daarvan rendabelheid te verlangen? Dat heeft nog niemand in het hoofd gekregen, en het ware trouwens een onvervulbare eisch. Heel vast blijkt men daarop echter niet te zijn; men wil althans nog eens probeeren of er geen rendabel bedrijf van te maken is, want daarop immers komt het besluit neer om door aanmerkelijke beperking der kapitaalsuitgaven in 1922 en volgende jaren de kapitaalsinvesteering in betere verhouding te brengen tot de bedrijfsoverschotten. Een maatregel overigens, die van een gezond beleid getuigt en reeds jaren eerder had dienen te zijn getroffen.

De tariefsverhooging, waartegen het Regeeringsantwoord zoo waarschuwt, maakt volgens de Indische nieuwsbladen wegens den teruggang van het verkeer en de daaruit voortvloeiende vermindering der opbrengsten ten slotte toch een punt van ernstig beraad uit. In hoeverre die maatregel thans nog juist zou zijn, laat ik in het midden; toen ik hem aanbeval was van een teruggang nog niet veel te bespeuren.

Er is derhalve op de hoofdpunten overeenstemming en uit dat oogpunt zou ik volkomen bevredigd op het Regeeringsantwoord het zwijgen kunnen doen, ware 't niet dat daarin getracht wordt de waarde mijner beschouwingen te verkleinen door de opmerking, dat zij van een onjuist inzicht in het S.S.-bedrijf getuigen en bovendien rekenfouten bevatten, die tot conclusies voeren, welke er soms ettelijke millioenen naast zijn, terwijl het hier en daar de goedpraterij zoo ver drijft, dat zij tot een verkeerde voorstelling van zaken wordt.

Wat is nu waar van de opmerking aan mijn adres?

Ik begin dan met de in de stukken niet nader aangeduide rekenfouten. Ik heb geen andere kunnen ontdekken dan dat ik mij bij de overschotten der jaren 1916/1919 vergist heb door in het begrotingsstuk, waaraan zij ontleend zijn, een regel te laag te lezen.

Van welken invloed dit echter was moge blijken uit onderstaand overzicht, waarin kolom 1 de door mij gepubliceerde overschotten aangeeft en kolom 2 de juiste:

	1	2
1916	f 19.109.331	f 19.173.124
1917	„ 19.314.027	„ 19.410.720
1918	„ 18.737.091	„ 18.167.652
1919	„ 16.329.351	„ 15.902.889

Het is mij niet duidelijk en vermoedelijk wel niemand hoe de luttele verschillen tusschen deze cijfers fouten van „ettelijke millioenen” hebben kunnen veroorzaken.

Mijn onjuist inzicht in het S.S.-bedrijf zou zich hierdoor hebben geopenbaard, dat ik bij mijn beschouwingen ben uitgegaan van de begrotingsrekeningen, hoewel deze zooals „van algemeene bekendheid” is geen juist beeld geven van de bedrijfsuitkomsten. Om dit te verkrijgen heeft men de bedrijfsrekeningen te raadplegen. Ook mij, die jarenlang leidende betrekkingen bij S.S. en andere landsbedrijven heb vervuld, is zulks uiteraard bekend, doch, toen ik mijn artikel schreef, waren de jaren na 1918 geen andere gegevens beschikbaar. De bedrijfsrekening moet men zoeken in het jaarverslag van S.S. Het verslag over 1919 is pas na het verschijnen van mijn artikel ontvangen, terwijl dat over 1920 wel niet het licht zal zien vóór einde 1922. Zoo gaat het steeds; de ver-

slagen en daarmee ook de bedrijfsrekeningen worden eerst een paar jaren na ommekomst van het jaar, waarover zij loopen, publiek gemaakt. Hiervan is natuurlijk het gevolg, dat vergelijkende beschouwingen betreffende de bedrijfsuitkomsten der laatste jaren slechts aan de hand der begrotingsrekeningen kunnen worden opgezet. Dit is ook in Regeeringsstukken gebruik. Ik verwijs daartoe o.a. naar het vergelijkend overzicht over de jaren 1915/1919 der exploitatie-coëfficiënten, zijnde de verhouding tusschen exploitatiekosten en ontvangsten, opgenomen op blz. 29 van stuk 19 begrooting 1921. Deze coëfficiënten zijn alle afgeleid uit de uitkomsten der begrotingsrekening en niet zooals had gemoeten uit de bedrijfsrekening, vermoedelijk omdat destijds, begin 1920, de bedrijfsrekeningen over 1918 en 1919 nog niet beschikbaar waren. Groote fouten konden daardoor niet worden gemaakt zoolang de overschotten volgens de begrotings- en bedrijfsrekeningen betrekkelijk weinig verschillen, hetgeen blijkens ondervolgend overzicht tot en met 1918 het geval was.

Overschotten.

	Begrotingsrekening	Bedrijfsrekening	Vershil
1915	f 18.150.518	f 17.773.763	f 376.755
1916	„ 19.173.124	„ 20.608.436	„ 1.435.312
1917	„ 19.410.720	„ 21.000.189	„ 1.589.464
1918	„ 18.167.652	„ 17.055.962	„ 1.111.690
1919	„ 15.902.889	„ 18.709.450	„ 2.806.561
1920	„ 2.982.496	„ 11.700.000	„ 8.717.504

Vanaf 1917 zitten daarin ook de overschotten der automobioldiensten, welke in dat jaar in beheer bij S.S. overgingen. Zij zijn echter naar verhouding van die uit het spoorwagbedrijf verkregen zoo gering, dat men hun invloed daarop mag verwaarloosen en aannemen, dat bovenvermelde overschotten de uitkomsten van het spoorwagbedrijf zelf uitdrukken. Feitelijk worden deze daardoor nog iets geflatteerd, want op de automobioldiensten wordt in ruime mate verdiend. Bij de bepaling van het overschot volgens de bedrijfsrekening is alleen rekening gehouden met die uitgaven, welke op de begrotingsrekening geboekt worden ten laste der artikelen: „bedrijfsuitgaven” van staatspoor- en tramwegen, resp. automobioldiensten. Pensioen- en kapitaallasten vallen daarbuiten; de kosten van vernieuwingen en herstel van buitengewone schade niet.

Niet alleen, dat tot 1918 de overschotten volgens begrotings- en bedrijfsrekening slechts weinig verschillen, doch zij geven in hun beloop een overeenkomstig beeld te zien van den voor- of achteruitgang van het bedrijf. Het komt dus vrijwel op hetzelfde neer of men tot zoolang voor eene eventueele beoordeeling der bedrijfsuitkomsten uitgaat van de eene of de andere groep overschotten. Bedenkt men voorts, dat het totaal der aanlegrekening en de boekwaarde van S.S. op geen tientallen millioenen vaststaan, dan zal men gereedelijk moeten toegeven, dat 't zelfs voor de bepaling der rentabiliteit onverschillig was of gebruik werd gemaakt van de overschotten der begrotings- of der bedrijfsrekening.

Dat de Regeering hierover evenzoo dacht, blijkt uit de reeds aangehaalde berekening der rentabiliteit van S.S. over 1921. Daarin wordt nl. uitgegaan van het overschot volgens de begrotingsrekening en dus precies dezelfde methode toegepast, die ik in mijn artikel bezigde; ik had haar trouwens daarvan overgenomen. Het doet daarom heel eigenaardig aan deze thans te zien diskwalificeeren als van een „onjuist inzicht” getuigend.

Na 1918 wordt het verschil der overschotten volgens de begrotings- en bedrijfsrekening veel grooter en over 1920 wordt het zelfs zoodanig, dat het begrotingsoverschot niet langer meer een betrouwbaar maatstaf aanbiedt ter beoordeeling der bedrijfsuitkomsten. De mogelijkheid van een dergelijk verschil was natuurlijk niet te voorzien, en bij een juiste boeking der uitgaven op de begrotingsrekening had het ook niet kunnen ontstaan. Te minder viel daaraan te

denken, omdat op blz. 4 van stuk F, begrooting 1922 de terugval van het overschot over 1920 op rond 3 miljoen enkel gemotiveerd werd door een overschrijding met 32 miljoen der *exploitatiekosten*, waaronder niemand iets anders kan verstaan dan de zuivere bedrijfsuitgaven, waarvoor het betrokken begrotingsartikel bestemd is.

Het Regeeringsantwoord verklaart dit verschil aldus.

Een der redenen, waarom er steeds verschil moet bestaan tusschen de uitkomsten der begrotings- en die der bedrijfsrekening, is hierin gelegen, dat op de eerste de kosten worden gebracht van hetgeen in het betrokken jaar is aangeschaft en op de laatste slechts de kosten van hetgeen daarin verbruikt is. Voor een jaar zooals 1920 en 1921 — wordt verder gezegd —, waarin na een langdurige verstoring van den regelmatigen aanvoer van benodigdheden vele bestellingen van vorige jaren worden afgeleverd en alle voorraden worden aangevuld, kan dit „vanzelfsprekend een groot verschil opleveren”. Uit deze verklaring blijkt, dat de uitgaven om de uitgeputte voorraden weer tot de vereischte hoeveelheid aan te vullen geboekt zijn ten laste van „bedrijfsuitgaven”. Dit had niet mogen gebeuren. Op het artikel „bedrijfsuitgaven” had slechts zooveel mogen worden gebracht als geacht kan worden overeen te komen met een normale jaarlijksche aanvulling, terwijl het meerdere op „kapitaalsuitgaven” had moeten zijn geboekt. Deze foutieve boeking heeft natuurlijk in hooge mate bijgedragen tot de enorme overschrijding van het begrotingsartikel „bedrijfsuitgaven”. De motivering, welke in stuk F begrooting 1922 voor deze overschrijding gegeven werd, dat zij enkel zou zijn te wijten geweest aan de toeneming der exploitatiekosten, was derhalve in zoverre onjuist en misleidend. De voor 1920 gepubliceerde begrotingsuitkomsten moesten daardoor elken buitenstaander op een dwaalspoor brengen, en daarom gaat 't niet aan zoo iemand, omdat hij, in goed vertrouwen op die uitkomsten afgaande, tot conclusiën komt, die alleen in de cijfers onnauwkeurig zijn, doch wat de zaak zelf aangaat volkomen juist zijn, gebrekkig inzicht te verwijten. Intusschen mag worden geconstateerd, dat S.S. sedert zelf het verkeerde heeft ingezien van het brengen van een dergelijke aanvulling van voorraden als waarvan boven sprake was op „bedrijfsuitgaven”. Op de supplettoire begrooting voor 1922 komt althans een redrespost voor om een bedrag van 2.5 miljoen voor het aanleggen van een steenkolenvoorraad over te schrijven van „bedrijfsuitgaven” naar „kapitaalsuitgaven” (stuk 1 blz. 5 sub h en blz. 6 sub g). Vermoedelijk is mijn artikel daaraan niet vreemd geweest.

Met dat alles blijft het feit bestaan, dat het bedrijfoverschot van S.S. achteruit is gegaan van 21 miljoen in 1917 tot 11,7 miljoen in 1920, terwijl dat der particuliere ondernemingen in hetzelfde tijdvak vooruitging van 13,3 miljoen tot 18 miljoen. In die tegenstelling zoeke men het zwaartepunt van mijn artikel.

G. P. J. CASPERSZ.

MEDEZEGGENSCHAP.

IV (Slot).

Het is een gelukkig verschijnsel, dat in de laatste tien jaren het aantal collectieve contracten in zoo belangrijke mate is toegenomen. Ook is de *inhoud* van de overeenkomsten al meer van beteekenis geworden.

Toch zijn er nog industrietakken, waarin men de arbeidsvoorwaarden niet in een collectief contract regelt. Ik denk bijv. aan de Twentsche textiel-industrie. Ook in de metaalnijverheid ontbreekt nog altijd een behoorlijk collectief contract. Ten spoedigste moet daarin verandering komen.

Collectieve overeenkomsten van langeren duur, bijv. voor een termijn van twee, drie jaren gesloten, verdienen ten zeerste aanbeveling, met het oog op de rust in het bedrijf. Maar er is een ernstig bezwaar. De

situatie kan binnen dien tijd meer dan eenmaal veranderen. Onder zekere waarborgen moet daarom in het contract de mogelijkheid worden geopend, dat wijzigingen kunnen worden aangebracht, indien de bedrijfstoestand dit gewenscht of noodzakelijk maakt.

Men moet in elken bedrijfstak, waarin een collectief contract wordt gesloten, vormen een Commissie, een Bedrijfsraad, of hoe men een dergelijk college ook noemen wil. Werkgevers- en arbeidersorganisaties behoren daarin gelijkelijk vertegenwoordigd te zijn. Deze commissie moet toezien op de naleving van de bepalingen der overeenkomst. Zij behoort m.i. ook de bevoegdheid te verkrijgen, om noodzakelijk gebleken wijzigingen tijdens de contractperiode aan te brengen. Het zal volstrekt niet altijd noodig zijn, dat in een dergelijke Commissie of Raad ook het „onpartijdige” element wordt opgenomen. Zooveel mogelijk moet er naar gestreefd worden, dat de vertegenwoordigers van werkgevers en arbeiders het samen, zonder de inmenging van anderen, eens worden. Aan de Commissie moet liefst niet het karakter van een scheidsrecht worden gegeven. Wel moet in het contract de weg worden aangewezen voor de beslechting van geschillen.

Het is echter van het grootste belang, dat men zowel bij de onderhandelingen over een collectief contract als daarna bij de bespreking van eventueele wijzigingen, beschikt over de noodige gegevens. Het is een zeer gerechtvaardigde klacht van de arbeidersorganisaties, dat men haar thans deze gegevens veelal onthoudt. Daardoor zijn zij niet in staat, om met behoorlijke kennis van zaken over den bedrijfstoestand te oordeelen.

Moeten dan boeken en bedrijfsrekeningen aan de arbeidersorganisaties worden overgelegd? Zijn deze in staat, om daarover een oordeel te vellen? Kan die overlegging geen aanleiding geven tot misbruiken, bijv. tot schending van fabrieksgeheimen?

Al deze vragen worden gesteld. Ook kan opgemerkt, dat de boeken alleen spreken van het *verleden*, terwijl de vraag, welke arbeidsvoorwaarden straks zullen gelden, vooral beantwoord moet worden in verband met de verwachtingen, die redelijkerwijs van de naaste toekomst gekoesterd kunnen worden.

Geen oogenblik ontveins ik mij de moeilijkheden. En toch zeg ik: een serieuze onderhandeling *eischt*, dat er behoorlijke gegevens ter tafel zijn.

Deze kunnen op meer dan eene manier verkregen worden. Men kan enkele typen van ondernemingen in den bedrijfstak aanwijzen en door accountants, in overleg met de arbeidersorganisaties benoemd, den stand van zaken doen opnemen. Voor schending van fabrieksgeheimen kan op deze wijze worden gewaakt. Van de rapporten moet de Commissie behoorlijk kunnen kennisnemen en, zoo noodig, nadere toelichting vragen. Voorloopig schijnt mij dit nog de beste manier van werken.

Het is volkomen juist, dat men dan nog maar alleen het verleden kent. Toch kan men daaruit reeds veel concludeeren. Over de toekomst kan niemand met stellige zekerheid iets zeggen. Is er evenwel een sfeer van vertrouwen geschapen, omdat de gegevens niet langer worden achtergehouden, dan zullen de onderhandelingen, die immers van weerskanten gevoerd worden door de beste, de meest bekwame vertrouwensmannen, veel vlotter verlopen dan op dit oogenblik meestal het geval is. En blijkt na eenigen tijd, dat de toekomst minder rooskleurig is dan mede op grond van de gegevens omtrent het verleden viel te verwachten, dan moet men gebruik maken van de mogelijkheid tot wijziging, in het contract geopend. Van groote beteekenis is, dat de Commissie op gezette tijden bijeenkomt, om den bedrijfstoestand te bespreken. Daardoor kan het „medezeggenschap” tot ont-plooiing komen.

Reeds het raadplegen en vergelijken van de gegevens van verschillende bedrijfstypen zal voor het beheer en de leiding van de afzonderlijke ondernemingen van beteekenis kunnen zijn. Allerlei wenken kunnen ge-

geven worden. Middelen kunnen beraamd worden, om het bedrijf vooruit te brengen. Het zal allicht blijken, dat in een aantal gevallen het inkoop van grondstoffen, de afzet van producten, goedkoper en economischer kan geschieden, wanneer men gezamenlijk optreedt. De mogelijkheid van verbeterde arbeidsmethoden kan onder de oogen worden gezien. De instellingen, die in aller belang in het leven worden geroepen, behooren mede bestuurd te worden door vertegenwoordigers van de arbeidersorganisaties. Speciaal zou dit uiteraard het geval moeten zijn met instellingen, die zich bezig hielden met de opleiding van personeel, met de bestudeering van arbeidsmethoden, etc.

Het hangt natuurlijk van de inrichting der organisaties, bepaaldelijk van die der werkgevers af, welken invloed de Commissie of Raad, waarvan hierboven sprake was, op de afzonderlijke ondernemingen eventueel zou kunnen uitoefenen. Maar reeds het geven van terzake kundige adviezen, vrucht van het overleg tusschen de vertegenwoordigers van ondernemers en arbeiders, zou voor de technische en commercieele leiding der afzonderlijke ondernemingen van groote beteekenis zijn. Bevelen de vertegenwoordigers der arbeidersorganisaties mede de invoering bijv. van betere arbeidsmethoden aan, dan zal men bij de werklieden in de afzonderlijke ondernemingen veel eerder dan nu de gewenschte medewerking vinden. Het geregeld overleg, met kennis van de bedrijfsresultaten gevoerd, doet dan de arbeiders leven in de overtuiging, dat zij straks ook van de voordeelen mee zullen genieten.

Het collectief contract, dat de grondwet voor het Bedrijf moet worden, behoort zoo volledig mogelijk te zijn. Het moet ook een regeling van de rechtspositie der arbeiders bevatten. Een regeling, waardoor willekeurig ontslag wordt voorkomen en die onder bepaalde voorwaarden beroep op een scheidsgerecht mogelijk maakt.

Bij voortschrijdende ontwikkeling kan de samenwerking leiden tot de vorming van fondsen voor pensioenen, wachtgeldregelingen, kinderbijslagen. In één woord tot een betere distributie van het bedrag, dat voor loonen beschikbaar kan worden gesteld, dan op dit oogenblik veelal in de particuliere bedrijven mogelijk is.

In vele bedrijfstakken bestaan thans reeds *prijfsafspraken*. Men kan voor de gevaren, die daaraan zijn verbonden, een open oog hebben en ze toch niet absoluut veroordeelen. Maar het belang, dat de arbeiders, óók als producenten, bij deze prijsafspraken hebben, kan niemand gering achten. Steunen zij, door het verplichte lidmaatschap ook van de werkgeversorganisaties te accepteren, de naleving van het prijstarief, dan wordt dit belang heel duidelijk gedemonstreerd. Rodeert de patroonsbond een lid, wegens overtreding van het prijstarief, dan moet de Vakvereniging der arbeiders de werklieden uit de onderneming van den geroyeerde weghalen. Deze komen dan, indien niet aanstands elders werk wordt gevonden, zonder verdiensten. Het is reeds uit dien hoofde, dat de arbeidersorganisaties met volle recht controle over het prijstarief mogen eischen. Immers moeten zij de overtuiging bezitten, dat zij geen steun verleen aan een onredelijk tarief.

Maar ook zelfs afgezien daarvan, moet het „medezeggenschap” in prijsregelingen volkomen gemotiveerd worden geacht. Immers wordt de vraag naar een artikel in sterke mate door den prijs beïnvloed. Het is mogelijk, dat een hooge prijs voor den werkgever voordelig en voor de arbeiders, met het oog op hun werkgelegenheid, zeer nadeelig is.

Er zijn, ik erken het gaarne, aan dit vraagstuk vele kanten. Er moet niet alleen gerekend worden met de werkgevers en arbeiders in een bepaald bedrijf, maar ook met de verbruikers. Eveneens met de gevolgen, die de prijsopdriving in den eenen bedrijfstak voor de afzetmogelijkheden van andere ondernemingen kan hebben, omdat de verbruiker nu eenmaal hetzelfde

dubbeltje niet meer dan één keer uitgeven kan. Dat hier ten slotte de *overheid* het algemeen belang tegenover het bijzondere belang zal moeten beschermen, besef ik ten volle, al denk ik over de moeilijkheden, aan een dergelijke bemoeiing der overheid verbonden, waarlijk niet gering. Maar in dit verband kan ik daarop niet dieper ingaan. Ik constateer alleen het feit, dat men in meer dan een bedrijf de concurrentie door prijsafspraken heeft ingeperkt. En ik meen, dat de arbeiders daarin behoorlijk gekend moeten worden.

Soortgelijke overwegingen leiden mij tot de conclusie, dat over regelingen, die de productie beperken, en de werkgelegenheid inkrimpen, de vertegenwoordigers der arbeiders een woord moeten meespreken. De *noodzakelijkheid* van die productiebeperking moet eventueel worden aangetoond in verband met de afzetmogelijkheden.

Wat nu de afzonderlijke ondernemingen betreft, meen ik dat het aanbeveling verdient, om den arbeiders medezeggenschap te geven in de regeling der werkzaamheden. In het kleinbedrijf kan dit op een meer „huiselijke” wijze geschieden. In het grootere bedrijf zal daarvoor een bepaald orgaan zijn te scheppen.

Wie onder de arbeiders verkeert, weet dat de besten zich telkens weer gegriefd gevoelen, omdat in vele ondernemingen met hun practische ervaring, die hen tot het geven van nuttige wenken in staat zou stellen, hoegenaamd niet gerekend wordt. De tegenwoordige arbeider voelt zich lid eener *organisatie*. Hij heeft *standsbesef*. Maar hij gevoelt zich ook *mensch*. Hij wil een *persoonlijkheid* zijn en als zoodanig meer erkend worden. Roerend is de klacht van dien arbeider, bij *Levenstein*: „De patroon groet mij niet eens, wanneer hij in de fabriek komt; hij spreekt nooit met mij, noch over het werk, noch over mijn omstandigheden.”

In het moderne grootbedrijf is nu eenmaal dit overleg, dit voortdurend persoonlijk contact onmogelijk. Er moet zijn een stevige leiding, een goede organisatie, waarin ieder zijn plaats kent. Maar laat men door de arbeiders vertrouwensmannen doen kiezen, die binnen de grenzen der regelingen van den bedrijfstak, voor de afzonderlijke ondernemingen werkroosters ontwerpen en aan de directie ter goedkeuring voorleggen. Laat de directie geregeld met deze vertrouwensmannen overleg plegen over de werkverdeling, de arbeidsmethoden, etc. De arbeiders zullen dan niet nalaten, om aan hun vertrouwensmannen hun inzichten over de meest economische werkwijze mede te deelen. Indien zij maar weten, dat een serieuze behandeling van hun voorstellen verzekerd is. Voortreffelijk werkt het ook, wanneer men een arbeider, die een plan, een voorstel heeft, de gelegenheid biedt, om dat in een vergadering van de directie met de vertrouwensmannen, in den „fabrieksraad”, zoo ge wilt, toe te lichten. Weet men, dat de „fabrieksraad” allermint bedoelt het verdringen van de Vakorganisatie, dan zal de ervaring met een dergelijk instituut voortaan gunstiger zijn dan zij in het verleden was.

In een vorig artikel heb ik uiteengezet, waarom ik bij de regeling van het „medezeggenschap” niet het zwaartepunt in de afzonderlijke onderneming wil gelegd zien. Dat wil niet zeggen, dat ik in bepaalde gevallen niet wenschelijk acht vertegenwoordiging der organisaties van arbeiders, technici en ambtenaren bij de directie of ook vertegenwoordiging in den Raad van Commissarissen. Men kan en mag hier niet forceeren. Erkend moet, dat er thans nog vele moeilijkheden zijn, die voor een niet gering deel het gevolg zijn van de concurrentie der diverse organisaties. Maar in de naaste toekomst zie ik met name in het publieke bedrijf de mogelijkheid van een verderen uitbouw van het georganiseerd overleg, van het werk der dienstcommissies, enz.

Nu kan men sceptisch zijn en zeggen: de toewijding van den doorsnee-arbeider zal niet grooter wor-

den, omdat hij den bestuurder zijner organisatie in een „Bedrijfsraad” ziet plaats nemen of omdat hij weet, dat zijn vertrouwensman op de vaststelling van een arbeidsregeling invloed heeft uitgeoefend. Maar wie zóó spreekt, kent toch niet de mentaliteit van de beste arbeiders, die in fabriek en werkplaats den toon aangeven en overwicht bezitten over hun mede-arbeiders. In bewegende tijden mogen, vooral op vergaderingen, de oppervlakkige sprekers, die over een goed geluid beschikken, veel invloed uitoefenen, zóó is het in het normale leven der arbeiders volstrekt niet. Maar de degelijke arbeiders zijn zeer gevoelig op het punt der erkenning van hun organisatie en van hun vertrouwensmannen.

Een vraag van beteekenis is ten slotte, of het medezeggenschap in den bedrijfstak en de instelling van raden of commissies met een beperkte taak in de grootere ondernemingen, reeds nu van bovenaf, bij wettelijke regeling moet worden opgelegd. Ik meen, dat daarvoor de tijd nog niet rijp is. De gedachte moet nog meer gepropageerd worden.

Toch behoeft de Overheid niet werkloos toe te zien. Zij kan steunen en aanmoedigen, wat in de maatschappij bezig is te groeien.

Het eerst noodige is thans een nadere wettelijke regeling van het collectieve arbeidscontract. Onder bepaalde voorwaarden moet ook de z.g.n. „verbindend verklaring” mogelijk worden gemaakt. Concurrentie in lage loonen en ongunstige arbeidsvoorwaarden kan daardoor worden voorkomen.

Binnen den kring van de collectieve gemeenschap moet allengs de Commissie of Raad, waarover ik sprak, tot bredere ontplooiing van werkzaamheden komen. Ondernemers en arbeiders moeten het groote belang van deze georganiseerde samenwerking leeren beseffen. Bij bedrijven, die een zeer bijzondere betekenis hebben voor ons volksleven, ik denk bijv. aan het mijnbedrijf, ware een wettelijke verplichting tot overlegging van bedrijfsrekeningen ernstig te overwegen. Het ontwerp-Arbeidsgeschillen, straks tot wet verheven, kan bevorderen, dat werkgevers- en arbeidersorganisaties, onder overlegging van gegevens, tot een goed einde van de onderhandelingen trachten te komen, zonder de tusschenkomst van officieele personen, die desnoods die overlegging van gegevens kunnen eischen. Het schijnt mij niet wel mogelijk, om reeds nu op wetgevend terrein verder te gaan. De arbeidersorganisaties zullen de gedachte van „medezeggenschap”, in den hier aangegeven zin, met kracht op den voorgrond moeten plaatsen. En wie den socialen vrede wil, wie meent, dat ook bij de arbeiders het *verantwoordelijkheidsbesef* al meer moet worden opgewekt en versterkt, behoort hen bij dat streven te steunen.

De Overheid zou voorts de ontwikkeling van de krachtens collectief contract bestaande Bedrijfscommissies kunnen bevorderen door met haar aanwezigheid rekening te houden bij de uitvoering van de Arbeidswetgeving. Binnen het algemeene kader van de wet zou men de regelingen der Bedrijfscommissies kunnen erkennen.

Ongetwijfeld zijn er moeilijkheden en bezwaren te overwinnen bij een gaan in deze lijn. Tegenstand zal worden geboden, zoowel door werkgevers, die volstrekt „baas” willen blijven, als door anarchistische en communistische arbeiders, die alleen van den „klassenstrijd” heil verwachten. Maar bij de overgrootste meerderheid der georganiseerde arbeiders zal men warme sympathie voor de hier verdedigde denkbeelden vinden.

Worde dan ernstig naar toenadering gestreefd! Wie critiek wil oefenen, bedenke wel, dat de sociaal-economische verheffing van den arbeidersstand, diens streven naar een in elk opzicht volwaardige positie in het bedrijfsleven, wel kan worden gered, maar niet duurzaam kan worden tegengehouden.

C. SMEENK.

Arnhem.

STATISTIEK VAN DEN BELASTINGDRUK.

Door het Centraal Bureau voor de Statistiek is een statistiek bewerkt en in den handel gebracht, die voor alle gemeenten des Rijks den belastingdruk op het inkomen en het vermogen aangeeft. Waar vroeger in dit tijdschrift eenige artikelen zijn opgenomen, waarin belastingcijfers betreffende de voornaamste gemeenten besproken werden in hun onderling verband,¹⁾ lijkt het gewenscht ook eenige beschouwingen te publiceeren betreffende deze statistiek.

In bedoelde statistiek is voor elke gemeente het bedrag aangegeven, dat door ongehuwden, door gehuwden zonder kinderen en door gehuwden met twee kinderen als gemeentelijke hoofdelijke omslag of andere directe belasting naar het inkomen betaald moest worden over het belastingjaar 1920, resp. 1920/1921 bij een inkomen van f 1000, f 2000, f 5000, f 10.000, f 20.000, f 50.000 en f 100.000. Telt men bij deze bedragen op de mede gepubliceerde cijfers, die aangeven, wat voor die zelfde inkomens betaald moest worden aan Rijksinkomstenbelasting (met inbegrip van de opcenten voor het leeningfonds en voor de provinciën) en verdedigingsbelasting II, dan verkrijgt men een overzicht van den *totalen belastingdruk op het inkomen*. Wil men den totalen belastingdruk op het inkomen en het vermogen kennen, dan moeten deze cijfers weer vermeerderd worden met de vermogensbelasting en verdedigingsbelasting Ia en Ib, die betaald moest worden voor de vermogens, die bovengenoemde inkomens van f 1000, f 2000 enz. opleverden. De hiervoor benoodigde cijfers komen voor een rente van 5 pCt., uit vermogen verkregen, in de statistiek voor.

Oorspronkelijk lag het in de bedoeling cijfers te publiceeren betreffende het belastingjaar 1921 of, voor het geval het belastingjaar niet samenviel met het kalenderjaar, betreffende het belastingjaar 1920/1921. De door de wet van 30 December 1920 (*Stbl.* No. 923) met ingang van 1 Januari 1921 in de gemeentewet aangebrachte veranderingen zouden evenwel aanmerkelijke vertraging in het verschaffen der gegevens hebben veroorzaakt. Daarom moest van dit voornemen worden afgezien en zijn de gegevens opgenomen over het belastingjaar 1 Januari—31 December 1920, of, als het belastingjaar afweek van het kalenderjaar, het belastingjaar 1920/1921.

Bij de bewerking is gebleken, dat de belastingverordeningen in de verschillende gemeenten belangrijk van elkaar afwijken.

In tegenstelling met de Rijksinkomstenbelasting, die begint met een inkomen van f 800 belastbaar te stellen, moet bij het overgrootste deel der gemeenten van het *zuiver* inkomen eerst worden afgetrokken een bedrag voor noodzakelijk levensonderhoud en wordt het dan verkregen *belastbaar* inkomen belast naar een in de belastingverordening opgenomen tarief, met als laagste klasse bij voorbeeld f 0—f 50 of f 0—f 100.

Waar de aftrek voor noodzakelijk levensonderhoud niet voor alle gemeenten hetzelfde is, spreekt het vanzelf, dat voor de onderlinge vergelijking der gemeenten niet kunnen dienen de belastingbedragen, geheven van de belastbare inkomens, zooals deze voorkomen in de verschillende verordeningen, maar dat alleen voor vergelijking dienst kunnen doen de belastingbedragen, geheven van het werkelijk inkomen, dus zonder den aftrek voor noodzakelijk levensonderhoud.

Slechts enkele gemeenten stonden geen aftrek voor noodzakelijk levensonderhoud toe. Kinderaftrek bleek vrijwel overal te bestaan. Niet altijd waren de cijfers voor gehuwden met 2 kinderen lager dan de overeenkomstige cijfers voor ongehuwden en gehuwden zonder kinderen, omdat de aftrek soms aanvangt eerst bij het derde kind of voor 2 kinderen zoo klein is, dat hij vooral voor de hogere groepen het belastbaar inkomen niet in een lagere klasse der verordening brengt.

¹⁾ [Zie jaarg. 1921 pgn. 175, 223, 540 en jaarg. 1920 pgn. 942. — Red.]

Totale belastingdruk op het inkomen voor gehuwden met 2 kinderen in % van het zuiver inkomen.

Percentages van het zuiver inkomen	Aantal gemeenten, waar voor een zuiver inkomen van													
	f 1.000	f 2.000	f 5.000	f 10.000	f 20.000	f 50.000	f 100.000	f 1.000	f 2.000	f 5.000	f 10.000	f 20.000	f 50.000	f 100.000
	het in kolom 1 aangegeven percentage moest betaald worden													
	Noordbrabant							Gelderland						
0 — 2 ⁵	136	22	—	—	—	—	—	94	4	—	—	—	—	—
2 ⁵ — 5	41	110	22	—	—	—	—	21	71	4	—	—	—	—
5 — 7 ⁵	2	46	81	41	11	—	—	—	39	35	7	1	—	—
7 ⁵ — 10	—	1	69	69	44	—	—	—	1	60	51	12	—	—
10 — 12 ⁵	—	—	7	48	63	11	—	—	—	15	35	45	1	—
12 ⁵ — 15	—	—	—	10	33	40	—	—	—	—	18	34	12	—
15 — 17 ⁵	—	—	—	—	7	58	—	—	—	1	1	14	42	—
17 ⁵ — 20	—	—	—	—	—	34	21	—	—	—	1	3	33	6
20 — 22 ⁵	—	—	—	—	—	6	55	—	—	—	—	1	12	32
22 ⁵ — 25	—	—	—	—	—	2	50	—	—	—	—	—	3	33
25 — 27 ⁵	—	—	—	—	—	—	19	—	—	—	—	—	3	21
27 ⁵ — 30	—	—	—	—	—	—	5	—	—	—	—	—	—	8
30 — 32 ⁵	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3
32 ⁵ — 35	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1
Totaal ¹⁾	179	179	179	168	158	151	150	115	115	115	113	110	106	104
	Zuidholland							Noordholland						
0 — 2 ⁵	159	2	—	—	—	—	—	121	—	—	—	—	—	—
2 ⁵ — 5	27	133	—	—	—	—	—	11	83	—	—	—	—	—
5 — 7 ⁵	—	49	59	6	—	—	—	2	50	26	3	—	—	—
7 ⁵ — 10	—	2	101	78	16	—	—	—	1	69	22	4	—	—
10 — 12 ⁵	—	—	20	70	80	—	—	—	—	33	54	24	—	—
12 ⁵ — 15	—	—	4	15	46	16	—	—	—	5	26	43	3	—
15 — 17 ⁵	—	—	2	9	17	73	—	—	—	1	12	20	20	—
17 ⁵ — 20	—	—	—	2	7	38	4	—	—	—	2	8	34	—
20 — 22 ⁵	—	—	—	—	3	14	48	—	—	—	—	7	25	8
22 ⁵ — 25	—	—	—	—	1	9	62	—	—	—	—	—	10	28
25 — 27 ⁵	—	—	—	—	—	4	20	—	—	—	—	—	7	33
27 ⁵ — 30	—	—	—	—	—	1	11	—	—	—	—	—	2	15
30 — 32 ⁵	—	—	—	—	—	—	4	—	—	—	—	—	—	9
32 ⁵ — 35	—	—	—	—	—	—	3	—	—	—	—	—	—	5
35 — 37 ⁵	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2
Totaal ¹⁾	186	186	186	180	170	155	152	134	134	134	119	106	101	100
	Zeeland							Utrecht						
0 — 2 ⁵	89	—	—	—	—	—	—	52	1	—	—	—	—	—
2 ⁵ — 5	19	84	—	—	—	—	—	20	41	1	—	—	—	—
5 — 7 ⁵	1	24	51	1	—	—	—	—	28	22	5	—	—	—
7 ⁵ — 10	—	1	51	60	8	—	—	—	2	38	28	10	—	—
10 — 12 ⁵	—	—	5	34	55	—	—	—	—	10	22	25	—	—
12 ⁵ — 15	—	—	2	3	19	4	—	—	—	1	8	13	10	—
15 — 17 ⁵	—	—	—	3	2	39	—	—	—	—	1	7	20	—
17 ⁵ — 20	—	—	—	—	3	25	—	—	—	—	1	1	13	—
20 — 22 ⁵	—	—	—	—	—	2	17	—	—	—	—	1	9	22
22 ⁵ — 25	—	—	—	—	—	2	34	—	—	—	—	—	1	18
25 — 27 ⁵	—	—	—	—	—	1	14	—	—	—	—	—	1	7
27 ⁵ — 30	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	4
30 — 32 ⁵	—	—	—	—	—	—	2	—	—	—	—	—	—	1
32 ⁵ — 35	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	1
Totaal ¹⁾	109	109	109	101	87	73	69	72	72	72	65	57	54	53
	Friesland							Overijssel						
0 — 2 ⁵	41	—	—	—	—	—	—	47	1	—	—	—	—	—
2 ⁵ — 5	2	19	—	—	—	—	—	12	26	1	—	—	—	—
5 — 7 ⁵	—	24	—	—	—	—	—	1	29	11	2	—	—	—
7 ⁵ — 10	—	—	17	2	—	—	—	—	4	23	10	3	—	—
10 — 12 ⁵	—	—	19	12	2	—	—	—	—	20	26	14	—	—
12 ⁵ — 15	—	—	6	18	10	—	—	—	—	4	16	22	3	—
15 — 17 ⁵	—	—	1	6	15	2	—	—	—	1	3	13	13	—
17 ⁵ — 20	—	—	—	5	9	6	—	—	—	—	2	4	17	2
20 — 22 ⁵	—	—	—	—	4	10	—	—	—	—	1	2	19	5
22 ⁵ — 25	—	—	—	—	1	12	2	—	—	—	—	1	4	16
25 — 27 ⁵	—	—	—	—	—	2	7	—	—	—	—	—	—	22
27 ⁵ — 30	—	—	—	—	—	2	13	—	—	—	—	—	3	10
30 — 32 ⁵	—	—	—	—	—	—	8	—	—	—	—	—	—	1
32 ⁵ — 35	—	—	—	—	—	—	2	—	—	—	—	—	—	2
35 — 37 ⁵	—	—	—	—	—	—	2	—	—	—	—	—	—	1
Totaal ¹⁾	43	43	43	43	41	34	34	60	60	60	60	59	59	59

¹⁾ Deze totaalcijfers stellen het aantal gemeenten voor, waarop de gegevens betrekking hebben.

Totale belastingdruk op het inkomen voor gehuwden met 2 kinderen in % van het zuiver inkomen.

Percentages van het zuiver inkomen	Aantal gemeenten, waar voor een zuiver inkomen van													
	f 1000	f 2.000	f 5.000	f 10.000	f 20.000	f 50.000	f 100.000	f 1.000	f 2.000	f 5.000	f 10.000	f 20.000	f 50.000	f 100.000
	het in kolom 1 aangegeven percentage moest betaald worden													
	Groningen							Drenthe						
0 — 2 ^s	53	—	—	—	—	—	—	22	—	—	—	—	—	—
2 ^s — 5	4	28	—	—	—	—	—	12	2	—	—	—	—	—
5 — 7 ^s	—	26	5	—	—	—	—	—	24	1	—	—	—	—
7 ^s — 10	—	3	24	6	—	—	—	—	8	3	1	—	—	—
10 — 12 ^s	—	—	19	17	5	—	—	—	—	16	1	1	—	—
12 ^s — 15	—	—	6	19	18	—	—	—	—	9	6	1	—	—
15 — 17 ^s	—	—	3	8	15	3	—	—	—	3	13	5	1	—
17 ^s — 20	—	—	—	4	9	11	—	—	—	2	5	13	1	—
20 — 22 ^s	—	—	—	2	6	14	—	—	—	—	1	6	4	1
22 ^s — 25	—	—	—	—	1	12	5	—	—	—	1	1	12	—
25 — 27 ^s	—	—	—	—	—	3	11	—	—	—	—	1	6	1
27 ^s — 30	—	—	—	—	—	4	10	—	—	—	—	—	3	5
30 — 32 ^s	—	—	—	—	—	1	8	—	—	—	—	—	—	12
32 ^s — 35	—	—	—	—	—	—	5	—	—	—	—	—	1	6
35 — 37 ^s	—	—	—	—	—	—	3	—	—	—	—	—	—	1
37 ^s — 40	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1
40 — 42 ^s	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1
Totaal ¹⁾	57	57	57	56	54	48	42	34	34	34	28	28	28	28
	Limburg							Het Rijk						
0 — 2 ^s	107	12	—	—	—	—	—	921	42	—	—	—	—	—
2 ^s — 5	14	99	13	—	—	—	—	183	696	41	—	—	—	—
5 — 7 ^s	—	9	75	39	7	—	—	6	348	366	104	19	—	—
7 ^s — 10	—	1	28	52	48	—	—	—	24	483	379	145	—	—
10 — 12 ^s	—	—	3	15	33	7	—	—	—	167	334	347	19	—
12 ^s — 15	—	—	1	2	12	43	—	—	—	38	141	251	131	—
15 — 17 ^s	—	—	—	1	3	31	—	—	—	12	57	118	302	—
17 ^s — 20	—	—	—	—	—	12	18	—	—	2	22	57	224	51
20 — 22 ^s	—	—	—	—	—	3	48	—	—	—	4	30	118	236
22 ^s — 25	—	—	—	—	—	—	21	—	—	—	1	5	67	269
25 — 27 ^s	—	—	—	—	—	—	7	—	—	—	—	1	27	162
27 ^s — 30	—	—	—	—	—	—	2	—	—	—	—	—	15	84
30 — 32 ^s	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	48
32 ^s — 35	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	26
35 — 37 ^s	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	9
37 ^s — 40	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1
40 — 42 ^s	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1
Totaal ¹⁾	121	121	120	109	103	96	96	1110	1110	1109	1042	973	905	887

¹⁾ Deze totaalcijfers stellen het aantal gemeenten voor waarop de gegevens betrekking hebben.

De hiervoor en hierboven gegeven cijfers hebben alleen betrekking op den belastingdruk voor *gehuwden met 2 kinderen*. Alle gemeenten zijn hiertoe verdeeld in groepen, verband houdende met het percentage, dat van het zuiver inkomen betaald moet worden aan gemeentelijke inkomstenbelasting, Rijksinkomstenbelasting en verdedigingsbelasting II te zamen. Gemakshalve wordt hieronder eerst vermeld, het bedrag der belasting, dat correspondeert met de percentages van het zuiver inkomen.

Percentages van het zuiver inkomen	Verschuldigd belasting bij een zuiver inkomen van						
	f 1.000	f 2.000	f 5.000	f 10.000	f 20.000	f 50.000	f 100.000
2 ^s	f 25	f 50	f 125	f 250	f 500	f 1.250	f 2.500
5	50	100	250	500	1.000	2.500	5.000
7 ^s	75	150	375	750	1.500	3.750	7.500
10		200	500	1.000	2.000	5.000	10.000
12 ^s			625	1.250	2.500	6.250	12.500
15			750	1.500	3.000	7.500	15.000
17 ^s			875	1.750	3.500	8.750	17.500
20			1.000	2.000	4.000	10.000	20.000
22 ^s				2.250	4.500	11.250	22.500
25				2.500	5.000	12.500	25.000
27 ^s					5.500	13.750	27.500
30						15.000	30.000
32 ^s						16.250	32.500
35						17.500	35.000
37 ^s							37.500
40							40.000
42 ^s							42.500

Bij beschouwing van vorenstaande cijfers valt allereerst op, dat het aantal gemeenten voor de hogere inkomens lager wordt. Dit is veroorzaakt, doordat in sommige gevallen de verschuldigde belasting voor dergelijke inkomens niet bekend was. Uit den aard der zaak was dit alleen het geval voor die gemeenten, waarin geen aangeslagenen naar deze hogere inkomens gevestigd waren.

Voor de inkomens van f 1000, f 2000 en f 5000 worden in de inleiding der publicatie vermeld de gemeenten, waar de totale belastingdruk lager was dan resp. 0,4 pCt., 2,5 pCt. en 5 pCt. van het zuiver inkomen. Bovendien worden aldaar de 5 gemeenten vermeld, waar de totale belastingdruk voor deze inkomens het hoogst was. Hier zij volstaan met voor elk der inkomens de gemeenten te vermelden, waar de totale belastingdruk op het inkomen het laagst en het hoogst was.

Zuiver inkomen	Laagste		Hoogste	
	belastingdruk op het inkomen.			
	Gemeenten	Bedrag	Gemeenten	Bedrag
f 1.000	Rotterdam	f 1.27	Hoek	f 64.72 ^s
	Vrijenban			
2.000		31.30	Peize	197.42
5.000		192.10		929.31
10.000		525.50		2.327.87
20.000	Heumen	1.393.29	Emmen	5.359.37
50.000		5.920.50		16.557.17
100.000		17.931.90		40.057.77

De lage cijfers voor Rotterdam en Vrijenban (op 1 Januari 1921 deels overgegaan naar Delft en deels naar Pijnacker) zijn veroorzaakt, doordat bij f 1000 geen gemeentelijke inkomstenbelasting verschuldigd was. Het hooge cijfer voor de gemeente Hoek bij f 1000 wordt gevolgd door f 182.25 voor f 2000 en blijft verder onder de cijfers voor Emmen, terwijl voor de gemeente Peize de cijfers voor f 10.000 en hooger niet bekend zijn.

Brengen we bij een rente van 5 pCt., uit vermogen verkregen, ook den belastingdruk op dit vermogen in rekening, dan verkrijgt men voor de gemeenten Heumen en Emmen het navolgend overzicht:

Bij het raadplegen der in de statistiek voorkomende cijfers moet rekening gehouden worden met het feit, dat in het meerendeel der gemeenten de gemeentelijke inkomstenbelasting beschouwd wordt als de sluitpost der begrooting. Het elk jaar in verband hiermede door den Raad vast te stellen getal, waarmee de in de belastingverordening genoemde bedragen moeten worden vermenigvuldigd, is dan ook aan niet geringe schommeling onderhevig.

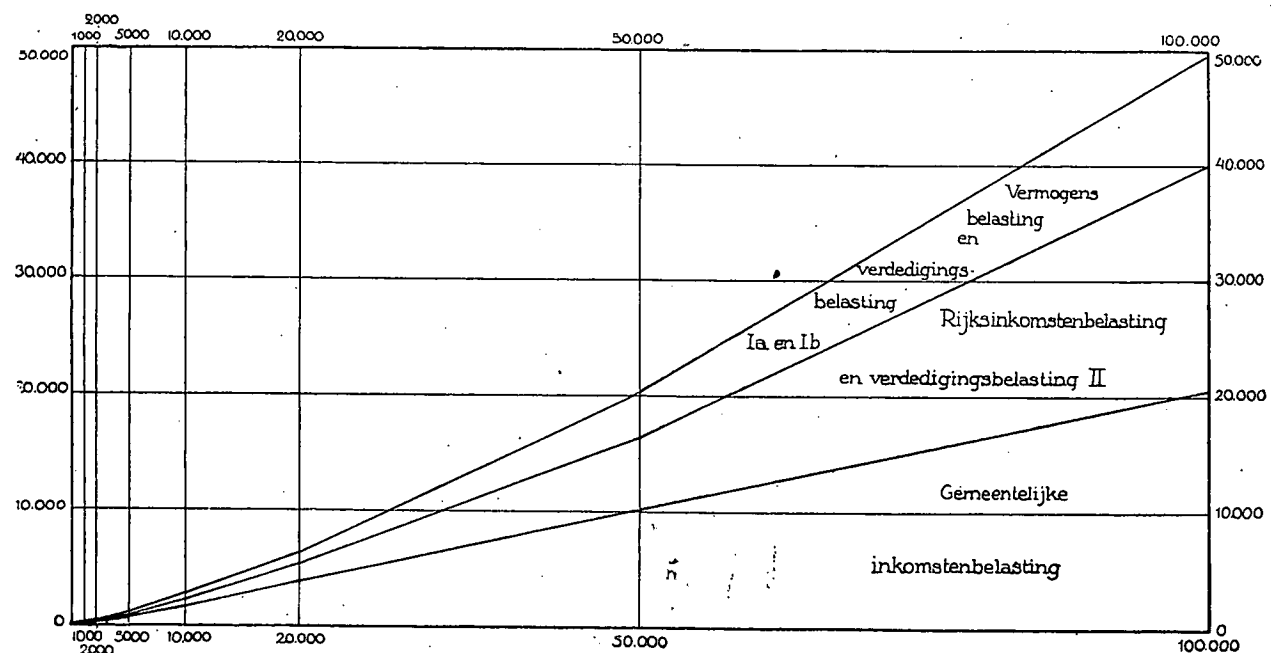
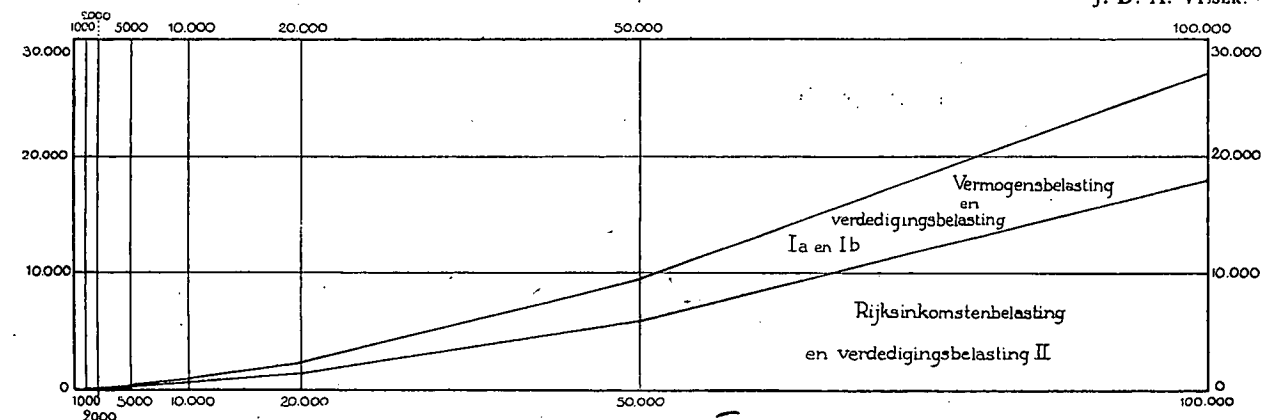
Bij de beoordeeling van den belastingdruk moet verder rekening gehouden worden met de opcenten, die door provinciën en gemeenten geheven worden op de hoofdsommen der *grond- en de personeele belas-*

Zuiver inkomen	Heumen (Zie fig. 1.)				Emmen (Zie fig. 2.)			
	Gemeentelijke ink. belasting	Rijksink. bel. + verd. bel. II	Vermogens bel. + verd. bel. I	Totale belastingdruk	Gemeentelijke ink. belasting	Rijksink. bel. + verd. bel. II	Vermogens bel. + verd. bel. I	Totale belastingdruk
f 1.000	f —	f 1.30	f 16.—	f 17.30	f 19.74	f 1.45	f 17.50	f 38.69
2.000	—	31.30	64.—	95.30	140.72	34.45	70.—	245.17
5.000	—	192.10	175.—	367.10	689.45	211.15	190.—	1.090.60
10.000	—	525.50	415.—	940.50	1.751.37	576.50	445.—	2.772.87
20.000	—	1.393.20	1.055.—	2.448.20	3.833.57	1.525.80	1.115.—	6.474.37
50.000	—	5.920.50	3.635.—	9.555.50	10.080.17	6.477.—	3.785.—	20.342.17
100.000	—	17.931.90	9.360.—	27.291.90	20.491.17	19.566.60	9.660.—	49.717.77

Grafisch zijn deze cijfers hieronder voorgesteld. Uitdrukkelijk zij er de aandacht op gevestigd, dat op de grafieken de stijgende lijnen alleen nauwkeurig zijn op de plaatsen, waar deze gesneden worden door de verticale lijnen voor de inkomens van f 1000, f 2000, enz. Berekent men de cijfers voor de tusschenliggende inkomens, dan worden door de voor de inkomstenbelastingen ingevoerde progressie iets lagere cijfers verkregen.

ting. Deze worden door sommige gemeenten voor laatstgenoemde belasting buitengewoon hoog opgevoerd, waardoor de inkomstenbelasting lager blijft dan voor gemeenten, die minder opcenten op de personeele belasting heffen. Het bleek evenwel niet mogelijk voor de gepubliceerde inkomensgrenzen gemiddelden vast te stellen, uitdrukkelijk het bedrag, dat voor deze belastingen in hoofdsom en opcenten in de verschillende gemeenten betaald moest worden.

J. D. A. VISSER.

KOSTPRIJS VAN BINNENLANDSCHE BAKSTEEN.

In de Hollandsche baksteenindustrie kan men in het algemeen niet spreken van een tusschen enge grenzen liggende kostprijs van baksteen.

Dit vindt zijn oorzaak in allerlei omstandigheden. Zoo heeft de geaardheid van de bakgrond grooten invloed op de wijze van fabriceren op het steenformaat, op de inrichting van de fabriek, op het voor het bakken benodigde kwantum kolen, op het percentage minderwaardige kwaliteiten enz. enz. Zoo ook hebben fabrieken met droogplaatsen als regel een belangrijk hooger arbeidslooncijfer, dan die met kunstmatige drooginrichting, en die met veldovens een belangrijk hooger kolencijfer, dan die met ringovens.

Groote kostprijsverschillen vinden hun oorzaak ook nog in het zich toeleggen der fabrikanten op bepaalde soorten baksteen, als straatsteen, gevelsteen, handvormsteen, drielingen enz. Bovendien is het steenbakkersbedrijf menigmaal nog onafscheidelijk verbonden aan het landbouwbedrijf, zoodat de kostprijs ook daardoor nog beïnvloed wordt.

Nog minder dan thans kon men in de jaren 1918, 1919 en 1920 van een in bovenbedoelden zin bepaalden kostprijs van baksteen spreken, omdat de baksteenfabrikanten toen, zoowel door schaarschte in kolen, met gevolgen van bedrijfsstoringen door gebrek of te laat ontvangen van kolen, als door geweldige schommelingen in de kolenprijzen, als door voor hun bedrijf slechte hoedanigheid van kolen, als door distributiematregelen t.o.z. van het product enz. een zeer risikanten tijd doormaakten.

Om een voorbeeld te geven het volgende:

Er is een plotselinge kolenstijging voorgekomen van rond f 30,— per ton.

Voor een fabriek met kunstmatige drooginrichting van rond 100 K.G. kolenverbruik per 1000 steen en een kolenverbruik van rond 150 K.G. per 1000 steen voor het bakken, gaf dit tegenover een fabriek zonder die drooginrichting en met een kolenverbruik van rond 100 K.G. per 1000 steen voor het bakken een plotseling verschil van f 4,50 per 1000 steen in den kolencijfer van den kostprijs.

Uit het voorgaande volgt, dat geenszins door het kennisdragen van den kostprijs van de baksteen van een of enkele fabrieken de conclusie mag getrokken worden, dat door bijvoeging van een reëel dividend de algemeene reëele verkoopprijs van baksteen verkregen wordt.

Onder de noodige reserve acht steller dezès het echter toch wel doenlijk in ronde cijfers uit de baksteenprijzen van 1914, de grenzen af te leiden waartusschen de reëele verkoopprijzen van normale baksteen moeten gelegen zijn. In 1914 was de baksteenprijs gemiddeld rond f 10,— per 1000 stuks franco scheepsboord, c.q. op wagon aan de fabriek. Globaal kon men rekenen, dat daarmee 10 pCt. winst behaald werd, zoodat de gemiddelde kostprijs op rond f 9,— per 1000 stuks was te stellen. Van deze f 9,— varieerde het arbeidsloon in ruwe trekken tusschen de helft en het twee derde gedeelte, al naar gelang van de geaardheid van de fabriek.

De kosten aan drijfkracht, brandstof, machinekamerbenodigdheden e.d. varieerde globaal tusschen $\frac{1}{2}$ en $\frac{1}{6}$ van den kostprijs, de overige kosten waren daarvan dus rond $\frac{1}{6}$.

In de steenfabricage is de arbeidsloonfactor van den kostprijs $2\frac{1}{2}$ à 4-maal die van 1914 geworden. Van de fabrieken, die voor den Europeeschen oorlog een lagen arbeidsloonfactor hadden, in het algemeen dus meer machinaal waren ingericht, schijnt die factor het geringst gestegen te zijn, hoewel de feitelijke loonen naar evenredigheid sterker gestegen waren; dit is te verklaren, omdat die fabrieken ook beter in staat waren arbeiders uit te sparen door uitbreidingen of betere benutting van hun machinale inrichtingen, terwijl de drang daartoe in de lage loontijden niet zoo bestond als thans.

De kolenprijs kan over 1921 gerekend globaal op $2\frac{1}{2}$ maal die van 1914 gesteld worden; terwijl met het oog op de waardevermindering van het geld en daarmee in verband de prijzen van de overige benodigde materialen op rond het dubbele van 1914 zijn te stellen.

Op deze wijze wordt een kostprijs verkregen, die ruw geraamd, ligt tusschen

$$2\frac{1}{2} \times \frac{1}{2} \times f 9,- + 2\frac{1}{2} \times \frac{1}{3} \times f 9,- + 2 \times \frac{1}{6} \times f 9,- = \text{rond } f 22,- \text{ en}$$

$$4 \times \frac{2}{3} \times f 9,- + 2\frac{1}{2} \times \frac{1}{6} \times f 9,- + 2 \times \frac{1}{6} \times f 9,- = \text{rond } f 31,-.$$

Globaal beschouwd hebben de fabrieken met lagen kostprijs in het algemeen een hoog percentage der mindere en een laag percentage der betere baksteensoorten.

Het percentage gebroken fabriekaat varieert tusschen $\frac{1}{2}$ pCt. en 10 pCt. Daar de opbrengst hiervan gering is, kan hoogstens gerekend worden, dat de lage kostprijsfabrieken 10 pCt. door gebroken fabriekaat achterstaan bij die met hoogen kostprijs, zoodat uit dien hoofde de kostprijs van rond f 22,— tot rond f 24,— is te verhoogen.

Een fabriek met groot breukpercentage heeft in de heele steenen uit den aard der zaak ook meer gescheurd dan die met laag breukpercentage, zoodat ook daardoor de kostprijs, om meer juiste vergelijking te verkrijgen, met een paar gulden moet verhoogd worden; ruw geschat zijn dan de kostprijzen voor goed fabriekaat te stellen op f 26,— à f 31,—.

Wordt hierbij nog gevoegd het benodigde dividend, het tusschenhandelspercentage, en een risico-factor voor stakingen, onvastheid der materiaalprijzen enz. dan is rond als reëele gemiddelde verkoopprijs van rood tot straatklinker f 30,— à f 35,— per 1000 te stellen voor eerste klasse fabriekaat.

In den steenhandel verschillen de prijzen tegenwoordig ongeveer f 2,— per 1000 per soort uitgenomen de straatklinkers; daarvan is het verschil met metselklinkers op f 7,— à f 8,— te stellen.

Als soorten worden daarbij bedoeld, rood, boerengrauw, hardgraauw, metselklinker, straatklinker.

Neemt men aan, en dan zal men niet al te ver van de waarheid zijn, dat deze prijsverschillen verband houden met de gemiddelden der bij het bakken verkregen percentages der soorten, dan is de reëele verkoopprijs voor *1e klasse fabriekaat* te stellen op:

	franco scheepsboord of op wagon a.d. fabriek
rood	f 25,— à f 30,— per 1000 steen
boerengrauw	„ 27,— „ 32,— „ „ „
hardgraauw	„ 29,— „ 34,— „ „ „
klinker	„ 31,— „ 36,— „ „ „
straatklinker	„ 39,— „ 44,— „ „ „

De prijzen der 1e klasse fabriekaten Waalsteen zijn gemiddeld over 1921 franco scheepsboord a.d. fabriek ongeveer geweest:

rood	f 29,— per 1000 steen
boerengrauw	„ 31,— „ „ „
hardgraauw	„ 33,— „ „ „
metselklinker	„ 35,— „ „ „
straatklinker	„ 42,— „ „ „

Gegronnd op deze prijzen en rekening houdende met de voor woningbouw benodigde soorten en kwaliteiten bedragen de kosten aan baksteen rond 15 pCt. van de totale bouwkosten van woningen. Veronderstelt men eens, dat de baksteenfabrikanten met verlies gingen werken zelfs zoo, dat de reëele verkoopprijzen met $\frac{1}{2}$ daalden, dan beteekende dit nog slechts een besparing in bouwkosten der woningen van rond 5 pCt.

Ir. A. J. BOLAND.

LONDENSCHER CORRESPONDENTIE.

Beteekent de boom in goudgerande fondsen een definitieve daling van den rentestand? dreigende uitsluiting in de metaalnijverheid; strubbelingen in den steenkolenmijnbouw; de kwestie der ambtenaarssalarissen en pensioenen; het

*slot-rapport van het Geddes Committee;
een uitspraak onder de Anti-Dumping
Act.*

Onze Londensche correspondent schrijft ons d.d. 25 Februari 1922:

The boom on the Stock Exchange this week reached its culminating point, and at the moment there is a distinct weakening in the Gilt-Edged section, though the demand for industrial securities still remains fairly firm. No one will begrudge the Stock Exchange the good time it has been having recently, for things badly wanted improving. Nevertheless, it seems well to insist that the boom is by no means a very desirable phenomenon looked at from the wider standpoint of national well-being. It is indeed the counterpart of the spectacular scenes on the German Exchanges. There the boom is due to a falling currency, here it is mainly due to continued slackness of trade, which has permitted large funds to lie idle at the Banks, which, now that money is cheaper, are coming forward for investment. With industry working at very much below its normal capacity, it is clear that the real volume of national savings must be small indeed, and, taking this fact into account in conjunction with continued high taxation, and large borrowings by the Government, it seems to be premature to speak as if the real rate of interest had so fallen as to justify a permanently higher value of invested capital. No doubt a period of readjustment of interest rates is in progress, and at the same time the public are overestimating the extent to which it is in progress. But until we reach stability in the price level, it is somewhat premature to regard present movements in the Stock Markets as indicative of fundamental tendencies.

The Industrial outlook is clouded at the moment by the threatened lock-out in the Engineering Industry. Some time ago I mentioned that the question of the control of overtime-working was being debated between the employers and the men. The agreement by which the employers were to determine when overtime was necessary, (though any cases in which the necessity therefor was questionable, was to be discussed in common), was rejected by a large majority of the men voting, though the total votes cast was only a small percentage of the total membership of the union, which now includes some 900,000 men. The position of the Union precludes any successful resistance, as a matter of fact. The funds at its disposal would not last a fortnight, were the lock-out to take place, and the leaders on both sides are of course perfectly aware of the fact. Assistance from other unions is also out of the question, and resistance is therefore really impossible. At the moment of writing, a further meeting between the two sides has been proposed by the employers.

In the Mining Industry, a minor crisis has been created by the refusal of the Government to enforce Part 2 of the Mining Act of 1920. This Act was the sole fruit of the long drawn out struggle between the owners and the men, and the second part of the Act contemplated the establishment of Joint Committees throughout the industry. The owners refused to work this part, and the Government refused to coerce them. We are therefore, to all intents and purposes, back to the pre-war position in the Mining Industry. Mr. Hodges has protested, stating the willingness of the Union to do all it can to „maintain peace and prosperity in the coal industry, but the task is increased a thousandfold when it is so patent that the British Government has assumed the role of the coal-owners' advocate." It is a measure of the pitiful straits to which the Miners Federation has been reduced, when a scheme which would have given the men at least a semblance of control can be disposed of without drawing more than a protest from the men.

The habit of trade-union leaders of washing their

linen in public is illustrated by the newspaper controversy between Mr. Thomas of the Railwaymen's Union, and Mr. Williams of the Transport Workers Federation relative to the right of the railway companies to work road services. One of the largest of the new railway groups intends to promote a private act in Parliament securing this privilege, and in so doing has been backed by Mr. Thomas. The position of the railway unions is of course imperilled if the financial position of the railways is weakened. Mr. Williams, who stands for the workers in the present road services, naturally sees the matter in another light, and opposes any extension of the powers of the railway companies.

But all these controversies are likely to interest the public very much less than the struggles which are impending in the Civil Service. A variety of causes are bringing matters to a head in the Government services. The Geddes Committee in their final report, of which more will be said in a moment, have again drawn attention to the huge wage bill for which the country is responsible, and desires to have the matter gone into de novo. Again, this week there has been a fierce Parliamentary quarrel over the question of Civil Service pensions. The matter was raised over certain supplementary estimates. The Government desired to pay pensions on the basis of reckoning warbonus as part of salary. That had been the practice recently. The Opposition, (that is the Liberals, for the Labour Party at first supported the Government), thought this was unfair to the country and to the civil servants who had retired before the war, and who were not getting a farthing more than in 1914. In the end the unrest in the ranks of the Coalition was so great that the Government was forced to compromise, and so in future bonuses are only to be included in pension to the extent that they are paid in the Service itself. This results in there being three classes of pensioners: those without bonus, those who retired with full bonus, and those who retire with a sliding bonus.

Inside the service, there is unrest over the position of the members of the Government staffs, who have more than £ 500 a year, who have hitherto not been represented on the Whitley Council and over the question of the abolition of the Civil Service Arbitration Board, which settled points in dispute which the Whitley Council was unable to compose. Most of all, however, the Service resents the continual attacks to which it is subjected in the Press. At the dinner of the Society of Civil Servants last night some very strong remarks were made. The Permanent Secretary of the premier department, the Treasury, referred to the practice by which in recent years individuals, whole departments and the entire service had been the object of gross „vituperation and attack, a most cowardly act in regard to men who were withheld by honourable tradition from defending themselves." Oil was poured on the troubled waters by the soothing speeches of Ministers and the Royal Personage present, but the fact is that politicians have in recent times done very little to stem an evil which will be fatal to the working of the constitutional system of the country if it is allowed to spread. Unrest inside the service will not diminish until the whole question of discharges has been finally settled. At present, it is a case of „sauve qui peut", and the resulting discontent must lead to inefficiency. The gross carelessness with which some of the departments were recruited during the war has done the Service much harm, and has created a prejudice against educated women in particular which the friends of women workers view with sinking hearts.

The Final Report of the Geddes Committee is rather small beer as compared to the first two reports. A total saving of £ 8,8 millions is suggested in their recommendations with regard to the Departments now surveyed, distributed as follows:

Colonial Group	£ 2.3	millions
Legal Group	„ 0.1	„
Revenue Departments ..	„ 2.5	„
Houses of Parliament ..	„ 0.9	„
Works and buildings ...	„ 0.9	„
Art and Science	„ 0.05	„
Foreign Office	„ 0.3	„
Stationery Office	„ 0.6	„
Miscellaneous Group ...	„ 1.13	„

A further reduction of three millions results from a re-survey of war pensions since the appearance of the first two reports. The Committee brings up to £ 100 millions the grand total of economies by drawing attention to the possibilities of further savings from the results of the Washington Conference, by reviewing the expenditure under the heading of naval oil stocks and oil storage, and, from the standpoint of military expenditure, by reviewing again the question of foreign garrisons abroad. But, as already said, the main interest of this last report is to be found in the suggestion of a re-survey of the whole question of rates of pay in the Government service. The figures of persons in Government employ, or mainly employed on funds maintained by Government, reaches the great total of 1.2 millions, and certainly the suggestion that this vast body of persons is better off than corresponding persons in private employ will have to be seriously faced. At the same time, no good is done by merely feeding the public mind by general accusations of greed and incompetence by the servants of the Crown.

The Geddes report will be debated in the House shortly, and it is useless to anticipate the defence of the Government. As things are, so far as military and naval expenditure is concerned, the Geddes figure is about halved in the official proposals. The amount which the Government proposes to lop off is about £ 38.5 mills., whilst the Committee proposed £ 42 millions, together with a further £ 16 millions representing economies resulting from the Washington Conference. The conclusions as to the degree to which the suggested cuts will be adopted are not yet made known. Meanwhile, the debate on the general plan will serve to clear the air. It must be confessed that the popularity of the Geddes proposals is less, even in the middle classes, than one would have thought.

There is one other matter which deserves mention this week. The Committee appointed to go into the question of the complaint of the Light Castings Association on the question of German dumping of baths has reported adversely on the demand. This is encouraging to Free Traders, who are also by no means cast down by the virtual abandonment of Protection as an immediate policy by Mr. Chamberlain this week. The Protectionist movement has shot its bolt. The attempt to exploit anti-German feeling has evidently not succeeded to the extent desired, and though the Anti-Dumping Act remains a formidable obstacle to free-trade, it is suggestive of the feeling in the country that the head of the Conservative party should be so cautious in recommending a still bigger dose of the tonic which was to save the country.

AANTEKENING.

De strijd om onze handelspolitiek. — Eenige dagen geleden verscheen in de pers het volgende communiqué:

Zaterdag ¹⁾ heeft in het gebouw van het departement van landbouw, nijverheid en handel de commissie voor de economische politiek vergaderd, ter behandeling van het advies van de sub-commissie, welke in opdracht had, een onderzoek in te stellen naar hetgeen kan geschieden, om de huidige depressie in het bedrijfsleven te verzachten, en na te gaan, of daartoe een der volgende maatregelen kan en moet worden genomen:

¹⁾ [18 Febr. 1922. — Red.]

1e. het instellen van invoerverboden en/of verhooging van invoerrechten,

2e. het verlenen van credieten,

3e. het toekennen van bijzondere voorrechten aan Nederlandsche firma's of industrieën voor regeeringsleveringen.

De commissie nam met groote meerderheid het besluit, dat het niet gewenscht is, tot verhooging van invoerrechten over te gaan.

Vervolgens kwam aan de orde het geven van de bevoegdheid aan de regeering — zulks bij een wet te regelen — in zeer bijzondere gevallen invoerverboden te kunnen uitvaardigen, welke in ieder geval een tijdelijk karakter zouden moeten dragen. Over dit onderwerp staakten in de vergadering de stemmen. Voorts werd het met groote meerderheid van stemmen wenschelijk geacht, dat de regeering de bevoegdheid hebbe, buitengewone credieten te verlenen:

1e. aan levensvatbare bedrijven, welke door de crisisonstandigheden tijdelijk in financieele moeilijkheden verkeerden,

2e. aan fabrikanten en in uitzonderingsgevallen aan handelaren, ten einde relaties in het buitenland te behouden of te herwinnen,

zulks met het doel, de werkgelegenheid hier te lande zoo veel mogelijk op peil te kunnen houden.

Ten slotte werd op voorstel van de subcommissie de wenschelijkheid geuit, dat in het algemeen bij bestellingen of opdrachten door het rijk of openbare lichamen aan de Nederlandsche nijverheid voorkeur boven de buitenlandsche behoort te worden gegeven, en werden eenige punten besproken inzake de wijze, waarop aan dit voorkeursrecht uiting ware te geven.

Het hierboven genoemd advies van de sub-commissie uit de commissie voor de Economische Politiek, waarvan het voorzitterschap werd bekleed door den minister van Landbouw, en die bestond uit de heeren mr. W. A. Bongers, mr. L. G. Kortzenhorst, mr. M. W. F. Treub, mr. G. Vissering en mr. C. J. Heemskerk, van wie laatstgenoemde als secretaris fungeerde, verscheen eenige dagen later en volgt hieronder. De vergaderingen der subcommissie werden tot het geven van inlichtingen en advies bijgewoond door den heer F. K. J. Heringa, chef van de afdeling handel van het departement van landbouw.

De opdracht, aan de commissie verstrekt, luidde:

een onderzoek in te stellen naar hetgeen kan geschieden om de huidige depressie in het bedrijfsleven te verzachten, m. n. na te gaan, of daartoe een der navolgende maatregelen kan en moet worden genomen:

1e. het instellen van invoerverboden en of het verhoogen van invoerrechten;

2e. het verlenen van credieten;

3e. het toekennen van bijzondere voorrechten aan Nederlandsche firma's of industrieën voor regeeringsleveringen.

De sub-commissie nam kennis van de talrijke adressen, door belanghebbenden bij het bedrijfsleven in Nederland gericht tot het departement van Landbouw of tot de sub-commissie zelve. Ook verkreeg zij uit de kringen der industrie nog een aantal gegevens. Een en ander bevestigde hetgeen reeds bekend was geworden omtrent de buitengewone moeilijkheden, waarmede het bedrijfsleven in Nederland te kampen heeft. Tevens echter bleek, dat omtrent de middelen, die men zou wenschen te zien aangewend om aan deze moeilijkheden het hoofd te bieden, de meeningen verschillen al naar de belangen en het inzicht der betrokkenen.

De sub-commissie stelde zich voorts, voor zoover mogelijk, op de hoogte omtrent den toestand van het bedrijfsleven in het buitenland, alsmede omtrent de maatregelen, aldaar tot verzachting der huidige crisis genomen of beoogd.

Bij de beoordeeling van de vraag, wat geschieden kan om de huidige depressie in het bedrijfsleven te verzachten, acht de sub-commissie het noodig op den voorgrond te stellen, dat de heersche malaise voor het grootste deel een gevolg is van de vermindering der koopkracht.

Hieruit volgt, dat werkelijk heil alleen is te verwachten van verlaging der prijzen naast vermeerdering van productie, speciaal ook in het verarmde buitenland, dat daardoor weer in staat wordt gesteld producten aan te bieden, dus te koopen.

Het is een gelukkig verschijnsel, dat een daling der prijzen zich begint af te teekenen en, zij het langzaam, ook tot Nederland doordringt.

Waar mogelijk, moet deze prijsdaling worden bevorderd. Voor zoover de buitenlandsche concurrentie daartoe bij

draagt, is zij toe te juichen, niet alleen in het belang der consumenten, maar ook in dat der producenten, die op den duur bij vermeerdering der koopkracht slechts baat kunnen vinden.

De producenten — hier in den ruimsten zin genomen en mitsdien ook omvattende den handel, in het bijzonder den tusschen- en kleinhandel — zullen zich echter aan de gewijzigde omstandigheden moeten aanpassen. De belooning hunner diensten zal, in geld uitgedrukt, moeten dalen om echter in reële waarde weder te stijgen, naarmate de prijsdaling doorwerkt.

De ondernemers zullen, door de verminderde koopkracht, hun winsten vanzelf zien afnemen.

Doch ook het loonvraagstuk zal onder de oogen moeten worden gezien. Staan de geldloonen in landen met gedeprecieerde valuta verre beneden de Nederlandsche, ook in landen met hooge valuta, met name Engeland, Zweden en Denemarken, zijn of worden zeer belangrijke loonsverminderingen doorgevoerd. Het is duidelijk, dat Nederland op dezen weg zal moeten volgen.

Daarnaast zal een verlaging der verdere productiekosten moeten staan; een verbetering der werkmethoden zal die in vele gevallen mogelijk maken.

Ook het winstpercentage van den tusschen- en kleinhandel is, mede in verband met het groote aantal vertegenwoordigers dezer groep, abnormaal hoog.

Op den weg der regeering ligt het te doen, wat in haar macht staat, om de koopkracht te vermeerdereen, mitsdien de duurte te bestrijden.

Hier komt in de eerste plaats naar voren de wijze, waarop de voorziening in den woningnood wordt aangevat. De tot dusver gevolgde methode heeft geleid tot een buitengewone opvoering der bouwkosten.

Naast de hooge materiaal-prijzen en de groote winsten van vele aannemers staan hier de loonen der bouwvakarbeiders. Deze loonen zijn gestegen verre boven die der arbeiders in andere bedrijven; de huurprijzen der gebouwde woningen zijn, in overeenstemming met de bouwkosten, buitensporig hoog; twee factoren, die een aanpassing van de loonen der andere arbeiders aan den werkelijken toestand van het bedrijfsleven belemmeren.

De sub-commissie is dan ook van meening, dat met de tot dusver bij de bestrijding van den woningnood gevolgde methoden behoort te worden gebroken.

Een andere factor, die den terugkeer tot normale toestanden belemmert, wordt gevormd door te hooge uitkeeringen aan werklozen, hetzij in den vorm van steun of bij werkverschaffing. Deze uitkeeringen zullen in vele gevallen moeten worden verlaagd, opdat niet de steun aan werklozen ontaarde in bevordering der werkloosheid.

Verlichting zal voorts kunnen worden gegeven door een ruimer en soepeler toepassing van de Arbeidswet, met name van de bepalingen betreffende den werktijd.

De strijd tegen de duurte in den tusschen- en kleinhandel zal in hoofdzaak moeten uitgaan van het publiek en de pers. De regeering kan daarbij steun verleenen, bijv. door zich op de hoogte te stellen van engros- en detailprijzen en deze geregeld te publiceeren. Ook in Zweden heeft de regeering het publiek op deze wijze voorgelicht.

Als een der onmiddellijke oorzaken van de bestendigheid der malaise moet nog worden vermeld de zware belastingdruk. Rijk en gemeenten absorbeeren een groot deel van het volksinkomen, deels ook van het kapitaal, waardoor de koopkracht wordt verminderd en de kapitaalvorming belemmerd. Aan den anderen kant prikkelen de hooge belastingen tot het opvoeren der prijzen van goederen en diensten, hetgeen weder het consumptief vermogen der bevolking vermindert. Naar belangrijke vermindering der publieke uitgaven zal derhalve moeten worden gestreefd. (De heer Bongers kon zich met de vorenstaande beschouwingen aanvangende met de woorden: „De ondernemers zullen ...” niet zonder meer vereenigen en heeft hiervan bij afzonderlijke nota doen blijken).

Bestrijding der duurte in de verschillende gedaanten, waarin zij zich vertoont, moet alzoo, naar de meening der sub-commissie, het wachtwoord zijn.

Moeten daarnaast de andere in hare opdracht met name genoemde maatregelen van overheidswege genomen? De sub-commissie heeft deze vraag onder de oogen gezien en is daarbij tot de hieronder vermelde conclusiën gekomen:

1e. Verhoging van invoerrechten.

De grootst mogelijke meerderheid der sub-commissie staat op het standpunt, dat verhoging van invoerrechten ter bescherming der industrie, ook in de tegenwoordige buitengewone omstandigheden, niet gewenscht is en wel op de volgende gronden:

Verhoging van invoerrechten heeft de strekking de

prijzen te doen stijgen of wel prijsdaling tegen te houden. Reeds aanstonds zouden daarom moeten worden uitgesloten eerste levensbehoeften en halffabrikaten, die door de Nederlandsche industrie worden verwerkt.

De export-industrieën, welke een belangrijk deel der Nederlandsche Nijverheid uitmaken, zouden door verhoogde invoerrechten niet worden gebaat.

Enkele bedrijfstakken zouden er wellicht mede kunnen worden geholpen, doch het zal steeds de vraag blijven, of bepaalde belangen, die er door worden gediend, niet worden overtroffen door andere, welke men er door schaad. Handel en scheepvaart zullen van beschermende rechten zeker nadeel ondervinden; industrieën, die ten aanzien van de beschermde artikelen als consumenten optreden, zullen haar bestaansmoeilijkheden er door vergroot zien. Représailles, al of niet officieel, van het buitenland behooren niet tot de onmogelijkheden.

Doch ook, wanneer men over deze bezwaren wilde heen-stappen, zou de uitvoering buitengewone moeilijkheden opleveren.

Afdoende bescherming tegen de concurrentie van landen met gedeprecieerde valuta zal zeer moeilijk te verkrijgen zijn. Ook de ervaring, in het buitenland opgedaan, wijst in deze richting. Een vast recht zou zeer ongelijkmatig werken tengevolge van de veelvuldige schommelingen en de onderlinge verschillen in den stand der buitenlandsche valuta's. Een automatisch maar den stand der valuta's zich regeland tarief zou in sommige gevallen een ongekende hoogte moeten bereiken en nog niet tot het doel voeren, wijl het geen rekening kan houden met de reële productiekosten in de verschillende landen, waardoor feitelijk deze concurrentie wordt beheerscht.

Daarbij komt, dat, als men zich eenmaal op het pad der bescherming heeft begeven, het moeilijk valt dit weder te verlaten en dat, wanneer enkele bedrijfstakken bescherming genieten, dit een grooten aandrang van andere zal tengevolge hebben om die eveneens voor hun producten in te voeren.

Tenslotte is de meerderheid der sub-commissie van meening, dat al is de toestand voor de industrie tengevolge van de buitenlandsche concurrentie thans donker, zich toch ook wel zekere lichtpunten vertoont. Reeds thans ziet men in sommige gevallen aan de Nederlandsche Nijverheid de voorkeur gegeven, wegens de meerdere zekerheid, die zij biedt ten aanzien van den levertijd.

Een concurrentie, die gebaseerd is op de depreciatie van de valuta, moet overigens van tijdelijken aard zijn; op den duur werkt zij zichzelf tegen.

De verwachting schijnt dan ook niet ongegrond, dat de levensvatbare Nederlandsche bedrijven de huidige crisis zullen te boven komen; gaan er bedrijven zonder levensvatbaarheid ten gronde, dan valt dit te betreuren, doch het zal in vele gevallen tot een zuivering van den toestand kunnen bijdragen.

De — kleinste mogelijke — minderheid der sub-commissie acht het gewenscht dat de regeering — tijdelijk — de bevoegdheid verkrijgt bepaalde invoerrechten te verhoogen tot een maximum van bijv. 200 pCt. boven de bestaande. Deze verhoogingen zouden verband moeten houden met den stand der buitenlandsche valuta's of wel moeten dienen — althans dienen kunnen dienen — als retorsiemaatregel tegenover landen, die den Nederlandschen export belemmeren of door hunne politiek met betrekking tot den export van grondstoffen en halffabrikaten aan de Nederlandsche nijverheid schade toebrengen.

De minderheid gaat hierbij uit van de overweging, dat geheel ongerepte handhaving van het vrijhandelsbeginsel de volgende gevaren doet ontstaan:

- 1e. de werkloosheid zal toenemen, met als gevolgen: zware offers voor de schatkist, vermindering van het productief vermogen, ook in de toekomst, morele inzinking der arbeidersbevolking en sociale onrust,
- 2e. blijvende stopzetting van fabrieken, die in het verleden volkomen reden hadden van bestaan, met als gevolg kapitaalverlies,
- 3e. de opbrengst der belastingen zal verminderen en het tekort op de staatsbegroting nog aangroei,
- 4e. de koopkracht hier te lande zal achteruitgaan,
- 5e. het bevolkingsvraagstuk zal onoplosbaar worden.

Bij de beslissing, ten aanzien van welke artikelen de hier bedoelde verhoging der invoerrechten moet worden toegepast, zou de regeering — tijdelijk — volledige vrijheid moeten hebben. Regeling van elk bijzonder geval door de wet is onmogelijk.

† Bij de toepassing zou groote omzichtigheid moeten worden betracht. Aan de zoo noodige verlaging der productiekosten mag de bescherming niet in den weg staan. De regeering zou daarom de bescherming eerst moeten ver-

leenen, wanneer het sluiten van levensvatbare fabrieken voor langer tijd te vreezen is, niettegenstaande zoowel van de zijde der ondernemers als van die der arbeiders het uiterste gedaan is om de productiekosten te beperken. De kloof, die daardoor nog blijft bestaan tusschen den Nederlandschen kostprijs en den buitenlandschen prijs zou door de verhooging van het invoerrecht alsdan geheel of ten deele kunnen worden overbrugd.

Zijn voor de verlaging der productiekosten verbeteringen noodig, die niet aanstands kunnen worden aangebracht, dan zou, als voorwaarde voor het verlenen van bescherming kunnen worden gesteld, dat de bestaande misstanden binnen den bepaalden tijd verdwijnen. De regeering zou in ieder geval tot de kern van het bedrijfsleven moeten doordringen en zich daarvoor de noodige outillage verschaffen.

Alvorens tot verhooging van eenig invoerrecht, hetzij als retorsie, hetzij als beschermingsmaatregel over te gaan zou de regeering de belangen, die er door gediend en geschaad worden, nauwkeurig tegen elkaar moeten afwegen. Het gevolg daarvan zal wellicht zijn, dat de verhoogingen zich zullen beperken tot goederen, die min of meer als luxe-artikelen zijn te beschouwen. De minderheid der sub-commissie acht het niettemin onverantwoordelijk den toestand te bestendigen, dat de regeering niet de macht heeft ingeval van nood in te grijpen door tijdelijke verhooging van invoerrechten.

2e. Invoerverboden.

De sub-commissie is van meening, dat een bevoegdheid van de regeering om invoerverboden uit te vaardigen aan de regeering niet kan worden onthouden, al stelt zij zich daarvan niet te veel voor en al zag zij liever die bevoegdheid ongebruikt blijven.

Het tijdelijk karakter ervan zou in ieder geval sterk moeten uitkomen door haar duur te beperken bijv. tot één jaar en de wet zou duidelijk moeten omschrijven de gevallen, waarin het uitvaardigen van een invoerverbod mogelijk is.

In het algemeen is het wenschelijk, dat krachtig wordt opgetreden bij de regeering van landen, die den Nederlandschen export belemmeren of door hun uitvoerpolitiek ten aanzien van grondstoffen en halfabrikaten het Nederlandsche bedrijfsleven bemoeilijken. Het feit, dat de regeering de macht bezit invoerverboden als retorsie maatregel uit te vaardigen, kan aan hare vertoogen tegenover het buitenland kracht bijzetten en daardoor internationale toepassing van het vrijhandelsbeginsel bevorderen. Het is voornamelijk op dezen grond, dat naar het oordeel der sub-commissie het scheppen van de mogelijkheid om invoerverboden in te stellen, bezwaarlijk kan worden gemist; doch ook als beschermingsmaatregel in zeer exceptionele gevallen, bijv. wanneer door een nog verdere daling van buitenlandsche valuta's belangrijke Nederlandsche industrieën indendaad in haar bestaan bedreigd zouden worden, kan h.i. een tijdelijk invoerverbod gewettigd zijn.

Invoerverboden zouden steeds moeten beperkt worden tot eind-producten, waarvan de prijs geen belangrijken invloed op den levensstandaard der bevolking heeft.

De kleinste mogelijke minderheid der sub-commissie wenschte invoerverboden uitsluitend als retorsie maatregel gebruikt te zien.

Mocht het inderdaad komen tot het uitvaardigen van invoerverboden, dan ware de gelegenheid open te stellen daarvan dispensatie te verlenen door bemiddeling van een hiertoe aan te wijzen tijdelijk orgaan. Voor het verlenen van invoervergunningen zou een heffing kunnen worden berekend op zoodanigen voet, dat de prijs der in te voeren artikelen daardoor niet opgevoerd wordt boven den prijs, waarvoor de Nederlandsche industrie kan leveren, na dat door ondernemers en arbeiders het mogelijke is gedaan om de productiekosten te verlagen.

3e. Credietverleening.

De sub-commissie meent niet, dat aan credietverleening van staatswege groote behoefte bestaat. De huidige crisis is niet in de eerste plaats een gevolg van gebrek aan vertrouwen. Aan de normale credietbehoefte door de banken vermoedelijk zeer wel kunnen worden voldaan. Waar in het buitenland de gelegenheid is opengesteld tot het verkrijgen van staatscrediet is daarvan slechts een zeer beperkt gebruik gemaakt.

Niettemin is de sub-commissie van meening, dat zich bijzondere gevallen kunnen voordoen, waarin ondernemingen, die — hetzij in haar tegenwoordigen vorm, hetzij na reorganisatie — levensvatbaarheid bezitten, toch door de crisismoments in moeilijkheden verkeerden. In zoodanige bijzondere gevallen zou het rijk steun kunnen ver-

leenen door een gedeelte van de benodigde credieten te verstrekken of daarvoor garantie te geven.

Reeds de mogelijkheid, dat Staatscrediet wordt verleend, kan — nu men in een tijdperk is van terugslag op een periode van overdreven optimisme — aanmoedigend werken; ook dat psychologisch effect mag bij de beoordeeling dezer zaak in aanmerking worden genomen.

Dat verschillende landen met het geven van Staatscredieten zijn voorgegaan, is, naar het oordeel der sub-commissie, voor Nederland een reden te meer om zich ten deze niet geheel ombetwijd te laten.

4e. Bijzondere voorrechten aan Nederlandsche firma's toe te kennen bij regeeringsleveringen.

Met betrekking tot de vraag, of en in hoeverre bij bestellingen of opdrachten door het rijk of openbare lichamen aan de Nederlandsche nijverheid de voorkeur boven de buitenlandse behoort te worden gegeven, kwam de sub-commissie tot de volgende conclusiën:

1. Bij gelijke kwaliteit en gelijken prijs behoort aan de producten der Ned. nijverheid de voorkeur te worden gegeven.

2. Ofschoon in het algemeen een ieder zoo goedkoop mogelijk behoort te koopen en dit zeker in bijzondere mate geldt voor het rijk en openbare lichamen, verdient het aanbeveling in de tegenwoordige omstandigheden van dit gezonde beginsel tot op zekere hoogte af te wijken in het belang van de Nederlandsche nijverheid, zulks in het bijzonder, waar dit kan leiden tot tempering van de heerschende werkloosheid.

3. Het verdient geen aanbeveling een percentage te fixeeren, waarop de Nederlandsche prijs den buitenlandse mag te boven gaan. Ieder geval ware op zichzelf te beoordeelen en daarbij in het oog te houden, of in de betrokken Nederlandsche industrie de werkloosheid al dan niet groot is of in de naaste toekomst dreigt te worden. Zoo zoude het toekennen van een bescheiden prijsvoordeel bijv. eerst behooren aan te vangen, indien de werkloosheid in de bedoelde industrie op het oogenblik 10 pCt. meer bedraagt dan de normale, of wel deze vermeerdering van werkloosheid in de naaste toekomst kan worden verwacht.

Bij bepaling van het prijsverschil kan rekening gehouden worden met bijkomende kosten en nadeelen bij aafstelling van reservedeelen als anderszins.

4. Voorkeur aan de Ned. nijverheid, niettegenstaande hogere prijzen, worde — behoudens uitzonderingen — niet gegeven, waar het betreft goederen, die als verbruiksartikelen in den engeren zin zijn te beschouwen, (bijv. kolen, mijnhout).

5. Bij het geven van prijsvoorrechten moet buitengewone voorzichtigheid betracht worden ten aanzien van bedrijven, waarbij door bijzondere overeenkomsten de concurrentie belangrijk is beperkt.

Geldt het buitenlandsche producten, die door Nederlandsche en door buitenlandsche firma's worden aangeboden, dan zal aan de Nederl. firma de voorkeur behooren te worden gegeven, doch — behoudens bijzondere omstandigheden, als in meerdere zekerheid van levering of mogelijkheid van verhaal — alleen bij gelijke kwaliteit en gelijken prijs.

De regeering bevordere, dat provinciën, gemeenten en andere publiekrechtelijke organen in dezen eenzelfde gedragslijn volgen als het rijk.

Nota van mr. W. A. Bongers.

De sub-commissie heeft het noodig geoordeeld aan hare conclusie omtrent de drie gestelde vragen een korte inleiding te doen voorafgaan, waarin enkele middelen en wegen om de duurte te bestrijden, worden gemaakt.

Ondergeteekende was niet overtuigd van de noodzakelijkheid dezer instelling, voorzover deze verder gaat dan hetgeen op p. 1 en 2 staat vermeld; niet alleen meende hij, dat het ongewenscht is de daarin genoemde problemen, waaronder zeer ingewikkelde, in enkele regels te willen afdoen — sommige er van zijn in de sub-commissie nauwelijks besproken — doch hij vreesde ook, dat door deze inleiding het kernvraagstuk, dat der bescherming, in de oogen van velen in een ongewenscht daglicht zou komen te staan.

Waar echter de sub-commissie bij haar standpunt bleef en deze inleiding wenschte te handhaven, voelt ondergeteekende zich gedrongen op te merken, dat hij deze inleiding noch volledig, noch geheel juist vindt en dat zij van een zekere eenzijdigheid niet kan vrijgepleit worden.

Het is hem in den uiterst beperkten tijd, die hem daartoe gelaten is, slechts mogelijk een enkele opmerking te maken; het niet vermelden van een in de inleiding genoemd vraagstuk is in geen geval het bewijs, dat ondergeteekende met het door de meerderheid ingenomen standpunt accoord

gaat. In de eerste plaats mist ondergeteekende in de inleiding eenige beschouwingen omtrent de militaire uitgaven, de onproductieve uitgaven bij uitnemendheid. Waar de heerschende malaise te wijten is aan den wereldoorlog en tevens aan het nadien nog steeds krachtige militarisme, ware het z.i. plicht geweest, eenmaal aangenomen dat een dergelijke inleiding noodig ware, dit vraagstuk op den voorgrond te plaatsen en er voor te waarschuwen voort te gaan met schatten in dezen bodemlozen put te werpen. Een tweede punt, dat ondergeteekende mist, is de aansporing, tot hen, die daartoe de middelen bezitten, om tot de zoo hoog noodige kapitaalvorming krachtig mede te werken en derhalve hun uitgaven te beperken. Een dergelijk voorbeeld zou ook op ander gebied zeer nuttige gevolgen hebben.

Wat het loonvraagstuk betreft, zoo vreest ondergeteekende, dat inderdaad sommige categorieën van arbeiders, met name zij, die hun inkomen niet onbelangrijk boven het internationale peil of boven dat van met hen gelijk te stellen arbeiders in Nederland hebben weten op te voeren, dit peil op den duur niet zullen kunnen handhaven. De formulering der inleiding is echter dusdanig, dat te verwachten is, dat hieruit een wapen zal gesmeed worden door hen, die het bestaanspeil van de arbeiders in het algemeen willen neerdrukken tot op dat van vroeger. Waar ondergeteekende de verhooging van den levensstandaard der Nederlandsche arbeiders als een grooten maatschappelijken vooruitgang beschouwt en verder van meening is, dat reeds nu bij het nog steeds hooge prijsniveau, meerder categorieën van arbeiders hun bestaanspeil op bedenkelijke wijze dat van vroeger zien naderen, kan hij zich bij dezen passus in zijn algemeenheid onmogelijk aansluiten. Dit geldt eveneens van dien over de beweerde „te hooge werkloosheidsuitkeeringen.” Ondergeteekende zou het een maatschappelijke ramp achten, indien de werkloozen tot op het niveau der paupers zouden worden neergedrukt. Scherpe controle tegen misbruiken is noodzakelijk, doch vermindering der uitkeeringen zou het lot van talrijke goedwillenden onnoodig verslechteren.

Wat het woningvraagstuk betreft, indien het geoorloofd is een zoo bij uitstek belangrijk en moeilijk vraagstuk in enkele woorden ter sprake te brengen — doch daarin is de meerderheid der sub-commissie voorgegaan — zoo moet ondergeteekende opmerken, zonder den betreffenden passus bepaald te willen bestrijden, dat hierin het belangrijkste ontbreekt, n.l. dat er tusschen de huren van nieuwgebouwde en bestaande woningen geleidelijk nivelleering zal moeten geschieden en dat deze, wil zij niet aan een betrekkelijk kleine groep van personen geheel onverdiend kolossale voordelen in den schoot werpen, alleen kan geschieden door middel van een z.g. Rijkswoningfonds.

Ten slotte geeft ondergeteekende nog als zijne meening te kennen, dat het door de meerderheid der sub-commissie genoemde middel om de duurte voor zoover deze door den klein- en tusschenhandel wordt veroorzaakt te bestrijden, weinig effect zal sorteren. Daartoe zullen z.i. veel ingrijpender middelen noodig zijn. Zoo bijv. prijsregelend optreden der Gemeenten, hetwelk in meerdere gevallen bewezen heeft doeltreffend te zijn.

INGEZONDEN STUKKEN.

MEDEZEGGENSCHAP.

Geachte Redactie,

In zijn artikel No. III over „Medezeggenschap” (blz. 142), baseert de heer Smeenk het recht tot medezeggenschap van den arbeider, onder meer, op het belang, dat de arbeider in zijn qualiteit van *consument* heeft bij den bloei der bedrijven.

Mag ik langs dezen weg den heer Smeenk vragen, of hij den oorsprong van het recht op medezeggenschap, voorzoover dit ontleend zou zijn aan de hoedanigheid van consument, beperkt acht:

1. tot werknemers;
2. tot de consumptie van het eigen gemaakte artikel.

Mocht de heer Smeenk deze vragen ontkennend beantwoorden, dan leidt zijn zienswijze tot het begrip, dat elkeen aan zijn hoedanigheid van consument rechtsgrond ontleent, om in elk ander bedrijf medezeggenschap op te eischen.

Daargelaten, hoe men de phrase „medezeggenschap” in practijk denkt om te zetten, kan een algemeene economische rit-van-'t-stoeltje of stuivertje-verwisselen toch kwalijk tot systeem verheven worden.

Mochten zijn antwoorden bevestigend luiden, dan lijkt het mij niet van belang ontbloeit te zijn te weten, op welke gronden dit exclusivisme berust.

U zult mij ten zeerste verplichten met de opname van deze vraag, terwijl ik den heer Smeenk bij voorbaat dankzeg voor zijn beantwoording.

Hoogachtend,

Rotterdam.

K. H. DE HAAS.

N a s c h r i f t. — De geachte inzender vergist zich. Het „recht van medezeggenschap” werd door mij niet „gebaseerd” op het belang, dat de arbeider in zijn qualiteit van *consument* heeft bij den bloei der bedrijven. Ware dat wel het geval, dan zou die „medezeggenschap” zeker niet beperkt mogen worden tot de voortbrenging van het artikel, dat men zelf mee vervaardigt.

In mijn artikelen wees ik er op, dat de arbeider, zoowel in zijn qualiteit van producent als in die van consument, groot belang heeft bij een bloeiend bedrijfsleven. Maar „medezeggenschap” bepleitte ik op grond van de overweging, dat ondernemers en arbeiders *saam behooren te werken* aan de ontwikkeling van het Bedrijf. De arbeidersstand moet óók in het bedrijfsleven tot een meer volwaardige positie komen. En de Vakorganisatie moet een instituut worden, dat de productie bevordert en de zaken van het Bedrijf meeregelt. In dien weg alleen kan er meer harmonie komen tusschen de maatschappelijke werkelijkheid en het ideaal van den socialen vrede. Ik mag overigens wel naar mijn slotartikel in dit nummer verwijzen.

Alleen nog dit. De ondernemingen kunnen en mogen m.i. niet beschouwd worden als geheel private instellingen van de werkgevers, waarmede de arbeiders, de consumenten en de Overheid niets te maken hebben. Er is bij de productie immers een groot *algemeen belang* betrokken. Wel terdege zal daarom bij toenemende organisatie van de producenten ook aan de belangen der consumenten de noodige aandacht zijn te schenken. Maar dit belangrijke punt kon ik in mijn artikelen niet behandelen, zonder de gestelde grenzen te overschrijden.

Van een gaan in de door mij aangeduide richting verwacht ik beperking van het aantal sociale conflicten, betere verhoudingen tusschen patroons en arbeiders, stijgende productiviteit.

C. SMEENK.

STATISTIEKEN EN OVERZICHTEN.

N.B. *** beteekent: Cijfers nog niet ontvangen.

GELDKOERSEN.

BANKDISCONTO'S.

Ned. { Disc. Wissels. 4½ 1 Juli '15 | Zweeds. R.ksbk 5½ 19 Oct. '21
Bk. { Bel.Binn.Eff. 5½ 19 Oct. '20 | Bk. v. Noorw. . 6 25 Jan. '22
{ Vrsch. in R.C. 6½ 19 Oct. '20 | Zwits. Nat. Bk. 4 13 Aug. '21
Bk. van Engeland 4½ 16 Feb. '22 | Belg. Nat. Bk. 5-5½ 19 Mei '21
Duitsche Rijksbk. . 5 23 Dec. '14 | Bank v. Spanje 6 4 Nov. '20
Bk. van Frankrijk 5½ 28 Juli '21 | Bank v. Italië 6 20 Mei '20
Oostenr. Hong. Bk. 7 30 Nov. '21 | F. Res. Bk. N.Y. 4½ 2 Nov. '21
Nat. Bk. v. Denem. 5½ 5 Nov. '21 | Javasche Bank 3½ 1 Aug. '09

OPEN MARKT.

Data	Amsterdam		Londen Part. disconto	Berlijn Part. disconto	Parijs Part. disc.	N. York Call- money
	Part. disconto	Prolon- gatie				
25 Febr. '22	4 ³ / ₈	3 ³ / ₄	3 ¹ / ₈	4 ⁵ / ₈	—	4 ¹ / ₂ -5 ¹ / ₂
20-25 „ '22	4 ¹ / ₈ - ³ / ₈	3 ³ / ₄ -4 ¹ / ₄	3 ¹ / ₈ - ¹ / ₄	4 ⁵ / ₈	—	4 ¹ / ₂ -6
13-18 „ '22	4 ¹ / ₈ - ¹ / ₄	3 ³ / ₄ -4	3 ¹ / ₈ - ¹ / ₄	4 ⁵ / ₈	—	3 ¹ / ₂ -4
6-11 „ '22	3 ¹ / ₄	3-4	3 ¹ / ₄ - ¹ / ₂	4 ⁵ / ₈	—	4-5 ¹ / ₂
21-26 F. '21	4 ¹ / ₄	3 ¹ / ₄ - ¹ / ₂	6 ³ / ₄	4 ⁵ / ₈	—	6-7
23-28 F. '20	3 ³ / ₈ - ⁷ / ₈	3- ¹ / ₂	5 ⁷ / ₈ -6	4 ⁵ / ₈	—	5 ¹ / ₂ -15
20-24 Juli '14	3 ¹ / ₈ - ³ / ₁₆	2 ¹ / ₄ - ³ / ₄	2 ¹ / ₄ - ³ / ₄	2 ¹ / ₈ - ¹ / ₂	2 ³ / ₄	5 ¹ / ₂ -7 ¹ / ₂

*) Noteering van 24 Februari 1922.

WISSELKOERSEN.

WISSELMARKT.

De flauwe stemming van de vorige week werd ook deze week aanvankelijk voortgezet. Vooral ponden en dollars

waren sterk aangeboden. Ponden daalden een oogenblik tot 11,43 en dollars tot 2,58. Daar de groote bedragen, die aangeboden werden, echter gemakkelijk werden opgenomen, trad aldra een herstel in, zoodat weder 11,55 en 2,63 betaald werd. Parijs en België waren in reactie tegen de vorige week. De daling was echter onbeduidend en veel geringer dan de stijging van de vorige week. Ook trad in het midden der week weder een klein herstel in. Het slot bleef echter flauw en op het laagste punt. Markten openden zeer flauw, stegen echter weder tamelijk snel tot 1,21½, maar daalden daarna regelmatig en waren vooral heden zeer sterk aangeboden. Skandinavië zonder omzetten en vrij stationnair, alleen iets lager voor Kopenhagen. Zwitserland en Spanje eveneens onveranderd. Argentinië iets flauwer, 96—96½. Ook Indië eerder iets lager, 98¼—99¼.

KOERSEN IN NEDERLAND.

Data	Londen *)	Parijs *)	Berlijn *)	Weenen *)	Brussel **)	New York***)
20 Febr. 1922..	11.56½	24.10	1.20	0.06½	23.02½	2.63½
21 " 1922..	11.48½	23.95	1.20	0.06	22.80	2.61½
22 " 1922..	11.46½	23.67½	1.19	0.05½	22.52½	2.60½
23 " 1922..	11.50½	23.90	1.20½	0.05½	22.70	2.61½
24 " 1922..	11.50	23.72½	1.19	0.06	22.50	2.61
25 " 1922..	11.54	23.47½	1.18	0.05½	—	—
Laagste d. w. 1)	11.43	23.40	1.12	0.05	22.25	2.58
Hoogste " " 1)	11.57½	24.17½	1.24	0.07½	23.10	2.64½
18 Febr. 1922..	11.57½	23.45	1.26½	0.07½	22.16½	2.67½
11 " 1922..	11.67½	23.02½	1.34½	0.09½	21.09	2.68
Muntpariteit..	12.10	48.—	59.26	50.41	48.—	2.48½

*) Notering te Amsterdam. **) Notering te Rotterdam.
1) Particuliere opgave. 2) Notering van 17 Februari 1922.
3) Idem van 10 Februari.

Data	Stock-holm *)	Kopen-hagen *)	Chris-tiania *)	Zwitser-land *)	Spanje 1)	Batavia 1) telegrafisch
20 Febr. 1922	69.85	54.80	44.90	51.50	41.97½	98¾-99½
21 " 1922	69.30	54.60	44.60	51.15	41.75	98¾-99½
22 " 1922	69.20	54.70	44.50	51.15	41.60	98¾-99½
23 " 1922	69.40	54.70	44.50	51.05	41.70	98¾-99½
24 " 1922	69.40	54.75	44.60	51.10	41.75	98¾-99½
25 " 1922	69.40	54.75	44.75	51.30	41.75	98¾-99½
L'ste d. w. 1)	69.10	54.40	44.30	51.—	41.55	98¾
H'ste " " 1)	70.10	55.05	45.30	51.45	42.—	99¼
18 Febr. 1922	70.35	55.30	45.35	51.90	41.75	98¾-99½
11 " 1922	69.80	55.05	44.15	52.35	42.05	98¾-99½
Muntpariteit	66.67	66.67	66.67	48.—	48.—	100

*) Notering te Amsterdam. 1) Particuliere opgave.

Termijnnoteringen der Valuta-Kas.

Ecarts tusschen termijnnotering en contanten koers (week van 20—24 Februari 1922).

Londen.	Ult. Maart	Ult. April	Ult. Mei
Hoogste B Koers	agio 1¾ ct.	agio 3½ ct.	agio 5 ct.
Laagste B "	" ¾ "	" 2 "	" 3 "
Hoogste L "	" 2¼ "	" 3½ "	" 5 "
Laagste L "	" 1¼ "	" 2 "	" 3 "

New-York.	Ult. Maart	Ult. April	Ult. Mei
Hoogste B Koers	agio ¼ ct.	agio ½ ct.	agio ¾ ct.
Laagste B "	disagio ¼ "	disagio ½ "	Pari
Hoogste L "	agio ¾ "	agio 1 "	agio 1¼ "
Laagste L "	" Pari	" ½ "	" ¾ "

Parijs.	Ult. Maart	Ult. April	Ult. Mei
Hoogste B Koers	agio 5 ct.	agio 7½ ct.	agio 10 ct.
Laagste B "	" Pari	" Pari	" 2½ "
Hoogste L "	agio 5 "	agio 7½ "	" 10 "
Laagste L "	" Pari	" Pari	" 2½ "

Brussel	Ult. Maart	Ult. April	Ult. Mei
Hoogste B Koers	agio 5 ct.	agio 10 ct.	agio 12½ ct.
Laagste B "	" Pari	" 2½ "	" 7½ "
Hoogste L "	agio 10 "	" 15 "	" 17½ "
Laagste L "	" Pari	" 2½ "	" 7½ "

Berlijn.	Ult. Maart	Ult. April	Ult. Mei
Hoogste B Koers	agio 1 ct.	agio 1¼ ct.	agio 1½ ct.
Laagste B "	" Pari	" ½ "	" ¾ "
Hoogste L "	agio 1 "	" 1¼ "	" 1½ "
Laagste L "	" ½ "	" ¾ "	" 1 "

KOERSEN TE NEW YORK.

Data	Cable Lond. (in \$ per £)	Zicht Parijs (in cts. p. frs.)	Zicht Berlijn (in ct. p. Mrk.)	Zicht Amsterd. (in cts. p. gld.)
25 Febr... 1922	4.41.87	9.07	0.45	38.46
Laagste d. week	4.39.37	8.99	0.44	37.99
Hoogste " "	4.41.87	9.15	0.46	38.56
18 Febr... 1922	4.37.75	8.97	0.48	37.80
11 " 1922	4.33.75	8.54	0.50	37.16
Muntpariteit .	4.86.67	5.18¼	95¼	40¾/16

KOERSEN VAN DE VOLGENDE PLAATSEN OP LONDEN

Plaatsen en Landen	Noteerings-eenheden	11 Febr. 1922	18 Febr. 1922	20-25 Febr. '22 Laagste	25 Febr. 1922 Hoogste
Alexandrië..	Piast. p. £	97 ⁷ / ₁₆	97 ⁷ / ₁₆	97 ⁷ / ₁₆	97 ⁷ / ₁₆
*B. Aires 1)..	d. p. \$	45 ¹ / ₄	45 ²¹ / ₃₂	45 ⁹ / ₁₆	45 ²¹ / ₃₂
Calcutta	Sh. p. rup.	1/3 ¹¹ / ₁₆	1/3 ²¹ / ₃₂	1/3 ¹ / ₈	1/3 ¹⁹ / ₃₂
Hongkong ..	id. p. \$	2/6 ¹ / ₈	2/5 ³ / ₄	2/4 ³ / ₈	2/5 ⁹ / ₄
Lissabon	d. per Mil.	4 ³ / ₃₂	4 ¹ / ₁₆	3 ⁷ / ₈	4 ⁷ / ₁₆
Madrid	Peset. p. £	27.77	27.66½	27.50	27.67
*Montevideo ¹	d. per \$	43 ¹ / ₂	45	43 ³ / ₄	45 ¹¹ / ₁₆
Montreal....	\$ per £	4.51 ¹ / ₂	4.52	4.50	4.54
*R.d.Janeiro.	d. per Mil.	7 ⁷ / ₁₆	7 ⁹ / ₁₆	7 ⁹ / ₁₆	7 ²¹ / ₃₂
Rome	Lires p. £	90 ¹ / ₄	89 ¹ / ₄	86 ¹ / ₂	88 ¹ / ₂
Shanghai....	Sh. p. tael	3/4 ³ / ₈	3/3 ⁷ / ₈	3/2	3/3 ³ / ₈
Singapore ..	id. p. \$.	2/3 ²⁵ / ₃₂	2/3 ²⁵ / ₃₂	2/3 ¹¹ / ₁₆	2/3 ²⁷ / ₃₂
*Valparaiso..	peso p. £	43.60	40.60	39.80	42.40
Yokohama ..	Sh. p. yen	2/2 ¹⁸ / ₃₂	2/2 ¹⁸ / ₃₂	2/1 ¹¹ / ₁₆	2/1 ¹³ / ₁₆

*Koersen der voorafgaande dagen. 1) Telegrafisch transfert.

*) Notering van 24 Februari

NOTEERING VAN ZILVER

	Noteering te Londen	te New York
25 Febr. 1922	32 ⁵ / ₈	63 ¹ / ₂
18 " 1922	33 ¹ / ₄	64 ³ / ₄
11 " 1922	34 ³ / ₈	65 ⁷ / ₈
4 " 1922	34 ³ / ₈	66 ¹ / ₂
26 Febr. 1921	32	54 ³ / ₄
28 Febr. 1920	83 ¹ / ₈	130
20 Juli 1914	24 ¹⁵ / ₁₆	54 ¹ / ₈

NEDERLANDSCHE BANK.

Verkorte Balans op 27 Februari 1922.

Activa.		
Binnenl. Wis-sels, Prom., enz. in disc.	H.-bk. f 94.780.870,57 B.-bk. " 40.763.939,58 Ag.-sch. " 56.822.389,61½	f 192.367.199,76½
Papier o. h. Buitenl. in disconto	—
Idem eigen portef.	f 57.494.666,—	—
Af: Verkocht maar voor de bk. nog niet afgel.	57.494.666,—
Beleeningen incl. vrsch. in rek.-cert. op onderp.	H.-bk. f 74.805.786,86 B.-bk. " 12.206.591,37 Ag.-sch. " 68.698.381,02½	f 155.710.759,25½
Op Effecten	f 125.513.802,82½	—
Op Goederen en Spec.	30.196.956,43	155.710.759,25½
Voorschotten a. h. Rijk	8.609.509,38
Munt en Muntmateriaal	—
Munt, Goud	f 56.238.205,—	—
Muntmat., Goud	549.730.929,59	—
	f 605.969.134,59	—
Munt, Zilver, enz.	7.127.361,62½	—
Muntmat., Zilver	613.096.496,21½
Effecten	—
Bel. v. h. Res.fonds.	f 5.331.447,—	—
id. van ½ v. h. kapit.	3.881.162,62½	9.212.609,62½
Geb. en Meub. der Bank	3.747.500,—
Diverse rekeningen	25.056.245,43½
		f 1.066.294.985,67½
Passiva.		
Kapitaal	f 20.000.000,—
Reservefonds	5.386.728,62½
Bankbiljetten in omloop	987.388.740,—
Bankassignatiën in omloop	1.466.991,09½
Rek.-Cour. } Het Rijk f	—
saldo's: } Anderen " 29.365.143,24	29.365.143,24
Diverse rekeningen	22.707.382,71½
		f 1.066.294.985,67½

NED. BANK 27 Februari 1922 (vervolg).

Beschikbaar metaalsaldo..... f 408.715.695,26
 Op de basis van 1/2 metaaldekking „ 205.075.520,40
 Minder bedrag aan bankbiljetten in omloop
 dan waartoe de Bank gerechtigd is... „ 2.043.573.475,—
 Verschillen m.d. vorig. weekst.: Meer Minder
 Disconto's 875.831,34
 Buitenlandsche wissels.. 131.854,—
 Beleeningen 12.421.793,10
 Goud —
 Zilver 69.650,27 1/2
 Bankbiljetten 6.598.155,—
 Part. Rek.-Crt. saldo's.. 2.297.992,23 1/2

Voornaamste posten in duizenden guldens.

Data	Goud	Zilver	Bankbiljetten	Andere opschbare schulden
27 Febr. 1922.....	605.969	7.127	987.389	30.812
20 „ 1922.....	605.969	7.058	980.791	28.583
13 „ 1922.....	605.969	6.804	998.965	24.349
6 „ 1922.....	605.969	6.786	1.016.800	29.053
30 Jan. 1922.....	605.969	7.104	1.016.538	32.721
28 Febr. 1921.....	636.141	20.392	1.053.417	41.432
28 Febr. 1920.....	633.241	9.390	1.026.549	130.520
25 Juli 1914..	162.114	8.228	310.437	6.198

Data	Totaal bedrag disconto's	Hieraan Schatkist-promessen rechtstreeks	Beeleeningen	Beschikbaar Metaal-saldo	Dek-kings-percentage
27 Febr. 1922	192.367	40.000	155.711	408.716	60
20 „ 1922	191.491	40.000	143.289	410.412	60
13 „ 1922	201.832	50.000	137.340	407.370	60
6 „ 1922	206.129	45.000	147.527	402.844	58
30 Jan. 1922	217.536	57.000	142.177	402.481	58
28 Febr. 1921	180.086	46.000	227.776	436.767	60
28 Febr. 1920	242.008	167.000	199.825	410.703	56
25 Juli 1914	67.947	14.300	61.686	43.521 1/2	75

1) Op de basis van 1/2 metaaldekking.

Uit de bekendmaking van den Minister van Financiën blijkt, dat uitstonden op:

	20 Februari 1922	27 Februari 1922
Aan schatkistpromessen..	f 510.500.000,—	f 509.470.000,—
waarv. direct bij Ned. Bk.	„ 40.000.000,—	„ 40.000.000,—
Aan schatkistbiljetten ..	„ 298.538.000,—	„ 304.534.000,—
Aan zilverbons	„ 31.751.075,—	„ 32.035.670,50

Onder de vlottende schuld is begrepen:
 Voorsch. aan de Koloniën „ 288.385.000,— „ 294.812.000,—
 Voorschot aan Gemeenten „ 31 December '21 „ 74.503.573,53 „ 31 Januari „ 80.707.933,50
 voor door Rijk voor hen te heffen Ink. belasting

Tegoed v.d. Postch. & G. dst „ 20 Februari „ 31.923.050,60 „ 27 Februari „ 38.505.732,17

JAVASCHE BANK.

Voornaamste posten in duizenden guldens. De samengetrokken cijfers der laatste weken zijn telegraphisch ontvangen.

Data	Goud	Zilver	Bankbiljetten	Andere opschbare schulden	Beschikbaar metaal-saldo
18 Feb. 1922	182.250		271.500	76.000	112.750
11 „ 1922	177.000		275.500	75.000	106.900
4 „ 1922	172.750		272.500	79.500	102.350
14 Jan. 1922	147.426	30.818	282.462	76.528	107.008
7 „ 1922	147.484	30.144	284.974	117.281	97.760
31 Dec. 1921	146.089	29.545	281.547	119.208	96.070
19 Feb. 1921	224.897	10.617	341.583	135.012	140.414
21 Feb. 1920	166.930	3.828	314.375	98.449	—
25 Juli 1914	22.057	31.907	110.172	12.634	4.842 1/2

Data	Disconto's	Wissels, buiten N.-Ind. betaalbaar	Beeleeningen	Voor-schotten aan het Gouv.-nem.	Diverse rekeningen 1)	Dek-kings-percentage
18 Feb. 1922		163.110		1.000 1/2	***	52
11 „ 1922		161.900		3.000 1/2	***	50
4 „ 1922		164.890		6.900 1/2	***	50
14 Jan. 1922	36.263	15.656	119.897	12.490	11.634	50
7 „ 1922	36.313	16.271	121.173	60.861	4.911	44
31 Dec. 1921	33.711	15.448	125.322	55.583	9.293	44
19 Feb. 1921	35.001	30.754	122.011	33.872	34.963	49
21 Feb. 1920	15.336	14.462	155.706	16.481	55.220	41
25 Juli 1914	7.259	6.395	47.934	6.446	2.228	44

1) Sluitpost activa. 2) Basis 1/2 metaaldekking. 3) Creditsaldo.

DE SURINAAMSCHE BANK.

Voornaamste posten in duizenden guldens.

Data	Metaal	Circulatie	Andere opschbare schulden	Disconto's	Dio. rekeningen 1)
14 Jan. 1922....	1.477	2.169	831	1.171	1.130
7 „ 1922....	1.477	2.159	801	1.133	1.201
31 Dec. 1921....	1.477	2.193	860	1.146	1.126
17 „ 1921....	1.475	2.041	1.163	1.932	317
3 „ 1921....	1.485	2.086	1.089	1.930	263
26 Nov. 1921....	1.485	2.037	1.121	1.924	278
15 Jan. 1921 ...	1.234	2.339	1.041	2.186	248
17 Jan. 1920....	1.044	1.610	1.234	1.618	353
25 Juli 1914 ...	645	1.100	560	735	396

1) Sluitpost der activa.

BUITENLANDSCHE BANKSTATEN.

BANK VAN ENGELAND.

Voornaamste posten, onder bijvoeging der Currency Notes, in duizenden pond sterling.

Data	Metaal	Circulatie	Currency Notes.		
			Bedrag	Goudd.	Gov. Sec.
22 Febr. 1922	128.762	121.546	298.276	28.500	260.516
15 „ 1922	128.763	121.753	302.403	28.500	264.833
8 „ 1922	128.748	122.667	304.163	28.500	266.733
1 „ 1922	128.752	123.587	304.306	28.500	267.145
25 Jan. 1922	128.447	122.206	305.004	28.500	267.482
18 „ 1922	128.444	122.600	308.566	28.500	271.364
23 Febr. 1921	128.328	127.698	336.006	28.500	303.516
25 Febr. 1920	110.446	96.526	324.994	28.500	306.748
22 Juli 1914	40.164	29.317	—	—	—

Data	Gov. Sec.	Other Sec.	Public Depos.	Other Depos.	Re-serve	Dek-kings-perc. 1)
22 Febr. '22	48.546	81.639	27.808	109.947	25.666	18,62
15 „ '22	64.426	80.566	14.913	137.462	25.460	16,71
8 „ '22	82.224	80.425	14.721	154.414	24.532	14,50
1 „ '22	47.204	80.590	15.646	144.750	23.616	14,70
25 Jan. '22	45.079	83.667	14.524	120.929	24.691	18,23
18 „ '22	47.144	83.975	19.623	117.821	24.294	17,67
23 Febr. '21	31.030	95.220	15.988	111.259	19.080	15,—
25 Febr. '20	85.153	90.705	17.322	172.825	32.369	17,02
22 Juli '14	11.005	33.633	13.735	42.185	29.297	52 1/2

1) Verhouding tusschen Reserve en Deposits.

DUITSCHER RIJKBANK.

Voornaamste posten, onder bijvoeging der Darlehens-kassenscheine, in duizenden Mark.

Data	Metaal	Daaraan Goud	Kassen-scheine	Circu-latie	Dek-kings-perc. 1)
7 Febr. '22	1.008.112	995.569	5.573.398	116.606.017	6
31 Jan. '22	1.009.183	995.690	5.807.290	115.375.766	6
23 „ '22	1.008.706	995.391	5.238.173	111.889.606	5
14 „ '22	1.007.085	995.392	3.940.304	112.593.937	4
7 „ '22	1.007.107	995.395	4.903.056	113.139.872	5
31 Dec. '21	1.007.004	995.392	6.963.607	113.639.464	7
7 Febr. '21	1.098.530	1.091.630	22.033.757	66.482.587	33
7 Febr. '20	1.111.653	1.090.496	11.994.993	37.988.719	34
23 Juli '14	1.691.398	1.356.857	65.479	1.890.895	93

1) Dekking der circulatie door metaal en Kassenscheine.

Data	Wissels	Rek. Crt.	Darlehenskassenscheine	
			Totaal uitgegeven	In kas bij de Reichsbank
7 Febr. 1922	126.768.936	23.077.949	13.655.500	5.464.600
31 Jan. 1922	127.752.818	23.412.452	13.867.000	5.701.000
23 „ 1922	119.272.003	17.889.122	13.264.900	5.133.000
14 „ 1922	124.608.539	22.136.278	12.098.800	3.836.400
7 „ 1922	119.693.959	16.822.769	13.155.500	4.802.000
31 Dec. 1921	133.392.660	32.905.673	15.308.100	6.863.300
7 Febr. 1921	48.870.920	10.874.628	33.323.700	21.986.000
7 Febr. 1920	36.296.634	10.798.310	24.964.300	11.958.800
23 Juli 1914	750.892	943.964	—	—

BANK VAN FRANKRIJK.

Voornaamste posten in duizenden francs.

Data	Goud	Waarvan in het Buitenland	Zilver	Te goed in het Buitenland ^{a)}	Buit.gew. voorsch. a/d. Staat
23 Febr. '22	5.525.251	1.948.367	280.980	630.057	22.500.000
16 " '22	5.525.078	1.948.367	280.857	627.798	22.900.000
9 " '22	5.524.965	1.948.367	280.709	624.150	23.500.000
2 " '22	5.524.830	1.948.367	280.501	623.969	23.000.000
24 Febr. '21	5.503.010	1.948.367	264.115	653.496	25.600.000
26 Febr. '20	5.581.576	1.978.278	251.477	690.692	25.800.000
23 Juli '14	4.104.390	—	639.620	—	—

Data als boven.	Wissels	Uitgestelde Wissels	Beleening	Bankbiljetten	Rek. Cr. Particulieren	Rek. Cr. Staat
	2.726.320	51.415	2.247.003	36.150.809	2.371.532	57.494
	2.538.083	51.706	2.285.753	36.434.600	2.452.778	24.973
	2.412.418	52.675	2.307.647	36.704.223	2.356.389	48.798
	2.820.338	53.370	2.248.210	36.606.704	2.601.966	27.813
	2.961.714	324.390	2.178.047	37.808.111	3.257.319	35.224
	1.849.053	591.500	1.549.408	37.888.660	3.231.928	45.447
	1.541.980	—	769.400	5.911.910	942.570	400.590

BANQUE NATIONALE DE BELGIQUE.

Voornaamste posten in duizenden francs.

Data	Metaal incl. buitenl. saldi	Beleening van buitenl. vorder.	Beleening van prom. d. provinc.	Binn. wissels en beleening	Circulatie	Rek. Cr. partic.
23 Febr. '22	327.255	84.653	480.000	646.430	6.259.132	157.516
16 " '22	326.977	84.653	480.000	637.802	6.295.579	177.008
9 " '22	327.325	84.653	480.000	608.866	6.351.684	210.386
2 " '22	327.240	84.653	480.000	618.348	6.359.269	162.118
24 Febr. '21	325.665	84.120	480.000	993.374	5.968.667	1.639.642
26 Febr. '20	354.593	84.955	480.000	524.860	4.928.691	1.616.855

VEREENIGDE STATEN VAN NOORD-AMERIKA.

FEDERAL RESERVE BANKS.

Voornaamste posten in duizenden dollars.

Data	Goudvoorraad			Zilver etc.	F.R. Notes in circulatie
	Totaal bedrag	Dekking F. R. Notes	In het buitenl.		
8 Febr. '22	2.291.352	2.024.824	—	141.277	2.166.179
1 " '22	2.911.528	2.017.291	—	149.990	2.178.053
25 Jan. '22	2.904.242	2.037.485	—	154.607	2.184.001
18 " '22	2.898.692	2.046.865	—	152.811	2.229.677
11 Febr. '21	2.121.978	1.436.513	—	220.220	3.050.416
13 Febr. '20	1.988.380	1.248.301	112.822	64.133	2.959.087

Data	Wissels	Totaal Deposito's	Gestort Kapitaal	Algem. Dekkingsperc. ¹⁾	Percent. Gouddekking circul. ²⁾
8 Febr. '22	917.714	1.858.496	103.233	76,1	111,3
1 " '22	927.845	1.840.470	103.190	76,2	111,0
25 Jan. '22	932.882	1.778.797	103.067	77,2	111,6
18 " '22	1.008.766	1.784.895	103.020	76,0	108,8
11 Febr. '21	2.581.389	2.238.131	100.557	49,6	57,6
13 Febr. '20	2.836.035	2.839.578	89.674	43,2	48,2

¹⁾ Verhouding tusschen: den totalen goudvoorraad, zilver etc., en de opeisbare schulden: F. R. Notes en netto deposito's. ²⁾ Na aftrek van 35 pCt. der totale dekkingsmiddelen als dekking voor de netto deposito's.

PARTICULIERE BANKEN AANGESLOTEN BIJ HET FED. RES. STELSEL.

Voornaamste posten in duizenden dollars.

Data	Aantal banken	Totaal uitgezette gelden en beleggingen	Reserve bij de F. R. banks	Totaal deposito's	Waarvan time deposits
1 Febr. '22	806	10.878.043	1.285.175	13.627.883	2.979.403
25 Jan. '22	804	10.918.529	1.250.355	13.460.591	3.021.337
18 " '22	806	11.020.155	1.267.135	12.535.380	3.017.564
11 " '22	808	11.106.429	1.325.419	13.685.549	3.019.481
4 Febr. '21	828	16.265.818	1.320.414	13.675.205	2.923.673
6 Febr. '20	804	15.813.756	1.417.159	14.177.915	2.494.912

Aan het eind van ieder kwartaal wordt een overzicht gegeven van enkele niet wekelijks opgenomen bankstaten.

EFFECTENBEURZEN.

Amsterdam, 27 Februari 1922.

De loop der wisselkoersen heeft ook gedurende de jongste week weer grooten invloed op het koersverloop aan de internationale beurzen uitgeoefend en in de eerste plaats hebben natuurlijk de Duitsche beurzen hun richting aan dezen factor ontleend. Toch was bijv. ter beurze van Berlijn de hausse niet zoo krachtig, als de stijging der buitenlandse deviezen wel zou doen vermoeden. Herhaaldelijk is daar ter plaatse de opgaande beweging der koersen onderbroken door de verhoudingen op de geldmarkt. Toch schijnen de berichten omtrent groote crediet-beperkingen en opzeggingen door de banken sterk overdreven te zijn, vermoedelijk met opzet om op deze wijze een zekeren druk op de markt te kunnen uitoefenen. Wel is er tegenzeggelijk een zekere stroefheid te constateeren, waaraan echter ook het einde der maand op zeer normale wijze het zijne heeft bijgedragen.

Tengevolge van deze stroefheid en van de commentaren, die hieraan werden vastgeknoopt, is de omvang van den handel ter beurze van Berlijn in de laatste dagen ieuw afggenomen. De tendens is echter bij voortdurend vast gebleven. Het gevone index-cijfer van de Frankfurter Zeitung toont voor de afgelopen week een totaal gemiddelde aan van 248 tegen 247 op 17 Februari j.l. en het ziet er niet naar uit, alsof de stemming binnen afzienbaren tijd een ommekeer zal ondergaan. De deviezenmarkt toch en dus ook de effectenbeurzen, worden zonder onderbreking beïnvloed door de buitenlandse politiek. Deze nu wijst in de laatste tijden op een grooter toenadering tusschen Engeland en Frankrijk, zoodat er in Duitschland niet veel meer hoop bestaat op een milder toepassing van de vredesvoorwaarden. Ook is in de jongste debatten in het Fransche Parlement steeds als grondtoon naar voren gebracht, dat Duitschland veel meer had kunnen betalen, dan tot dusverre is geschied en werd van verschillende zijden het verlangen kenbaar gemaakt in dit opzicht dwangmaatregelen toe te passen. Zoolang er een zeker antagonisme bestond tusschen Engeland en Frankrijk behoefde de vrees voor het ten uitvoer leggen van dergelijke dwangmaatregelen niet al te groot te zijn; thans echter, bij de grotere toenadering tusschen de genoemde landen, is de kwestie gegroeid tot ver buiten het kader van een academisch betoog.

Op grond van deze overwegingen is de opvatting omtrent het toekomstig verloop van het eigen betaalmiddel in Duitschland niet al te optimistisch en is derhalve, in consequentie hiermede, het vooruitzicht voor de effectenbeurzen vrij gunstig. Hierbij komt nog, dat voor de 10-daagsche betalingen aan de Entente ad. 31 miljoen goudmark de Regeering slechts circa 250 miljoen goudmark in buitenlandse deviezen beschikbaar had. Dit bedrag is thans langzamerhand uitgeput en dus moet de open markt de verdere benodigde buitenlandse betaalmiddelen leveren. Dit gaat gepaard met groot aanbod van Marken, hetgeen den koers in het buitenland nog sterker drukt, dan anders toch reeds het geval zou zijn geweest. Het is dan ook niet te ontkennen, dat gaandeweg weder een tendens aan de Duitsche beurzen ontstaat, die niet veel afwijkt van de „Katastrophen-hausse” van enkele maanden geleden, al wordt de opgaande beweging voorloopig nog sterk geremd door inperkende maatregelen van de zijde der haute-finance en door zelf-bedwang van het publiek, dat zich de herinnering aan de groote daling van voor enkele weken nog niet uit het hoofd kan zetten.

De markt te London is bij voortdurend vast gebleven, hoewel er toch in de allerlaatste dagen eenige aarzeling op te merken is geweest. Dit behoeft overigens geenerlei verwondering te wekken; de hausse is van zoodanigen aard geweest, dat een reactie een natuurlijk verschijnsel mag worden genoemd, vooral indien men bedenkt, dat de stijging zich voornamelijk beperkt heeft tot fondsen die anders juist van een groote stabiliteit blijken te geven. Het waren toch in de eerste plaats staats-papieren en overige „gilt-edged securities”, die de aandacht hebben getrokken. De verklaring van dezen gang van zaken ligt voor de hand. In Engeland heerscht een buitengewone geldruimte, veroorzaakt door den stilstand in zaken. Niet alleen dus, dat de liquide middelen niet verlangd worden voor uitbreiding van bestaande of voor oprichting van nieuwe ondernemingen, het publiek gevoelt ook geen lust aandeelen van bestaande maatschappijen te koopen, zoolang rendement en vooruitzichten zoo onzeker zijn als op het oogenblik. De aandacht richt zich dus naar den Staat en naar andere publieke lichamen, temeer waar de Engelsche Regeering alles in het werk stelt om aan al haar verplichtingen aan

het buitenland (c.q. Amerika) te voldoen en zodoende haar prestige voortdurend verhoogt.

Te Parijs heeft zich geen enkel voorval van bijzondere beteekenis voorgedaan; alleen is de beurs zeer vast gestemd gebleven, in verband met de hierboven reeds gereleveerde gunstiger verhouding met de overige deelen der Entente. Ook de wisselkoers heeft tot de betere beurstendens het zijne bijgedragen.

Te New York is de stemming mede overwegend gunstig geweest. Het is typeerend voor bijna alle landen der Entente, dat de beurzen een meerendeels optimistischen grondtoon aan den dag brengen. Voor zoverre de effectenmarkten beschouwd moeten worden als de barometers van het economisch leven is dit verschijnsel ontegenzeggelijk als een uiterst gunstig teeken te beschouwen. Vooral wat Wallstreet betreft, zou dit het geval kunnen zijn, omdat hier niet, zooals bijv. te Londen, de betere tendens beperkt blijft tot beleggingswaarden. De toekomst zal moeten leeren, in hoeverre de hieruit door sommigen getrokken prognoses recht van bestaan hebben. In ieder geval is het een feit, dat New York voortdurend grooter belangstelling vertoont voor allerlei aandelen. Tot op zekere hoogte echter is dit niet anders dan het gevolg van den toestand op de internationale wisselmarkt; hoe meer het dollar-agio ten opzichte van de overige deviezen daalt, hoe meer interesse het buitenland kan nemen bij Amerikaansche fondsen. Zonder eenigen twijfel heeft deze omstandigheid ook een factor gevormd, die de levendigheid te New York in de hand heeft gewerkt.

Te onzent is de markt voor staatsfondsen zeer kalm gebleven, meerendeels met een tendens naar beneden, welke vermoedelijk in verband staat met de thans spoedig te verwachten zijnde emissie van de nieuwe Nederlandsche Staatsleening. Ter beurze worden reeds allerlei veronderstellingen omtrent het rentetype en den koers van uitgifte geopperd, mede in verband met het emitteeren van een tranche der nieuwe leening in Amerika. Indien de oudere leeningen, wat rendement en overige eigenschappen betreft, minder aantrekkelijk lijken, dan de veronderstelde voorwaarden van de nieuwe leening, gaat men veelal tot realisatie over. Voor buitenlandsche staatsfondsen was de stemming zeer vast, in verband met de rijzing der wisselkoersen op de Ententelanden.

	20 Feb.	23 Feb.	27 Feb.	Rijzing of daling.
5 % Ned. W. Sch. 1918	86 ¹ / ₈	86 ⁷ / ₁₆	86 ⁵ / ₈	+ ¹ / ₈
4 ¹ / ₂ % " " " 1916	84 ¹ / ₂	84 ¹⁵ / ₁₆	84 ¹ / ₈	- ³ / ₈
4 % " " " 1916	76	76 ¹ / ₈	76 ⁷ / ₁₆	+ ⁷ / ₁₆
3 ¹ / ₂ % " " "	69	68 ³ / ₈	68 ¹ / ₄	- ³ / ₄
3 % " " "	58 ³ / ₈	58	57 ¹ / ₄	- ¹ / ₈
2 ¹ / ₂ % Cert. N. W. S.	50 ⁵ / ₁₆	50	49 ¹ / ₄	- ¹ / ₁₆
5 % Oost-Indië 1915	92	90 ¹ / ₄	90 ¹ / ₄	- ¹ / ₄
6 % " " 1919	95	95 ⁷ / ₁₆	95 ⁷ / ₁₆	+ ⁷ / ₁₆
4 % Oostn. Kronerente	1	1	1 ¹ / ₄	+ ¹ / ₄
5 % Rusland 1906	8 ¹ / ₄	8	8 ¹ / ₂	+ ¹ / ₄
4 % Rusl. bij Hope & Co.	8 ¹⁵ / ₁₆	8 ¹⁵ / ₁₆	9 ⁷ / ₁₆	+ ¹ / ₂
4 ¹ / ₂ % China Goud 1898 ..	69	70 ⁷ / ₈	70	+ 1
4 % Japan 1899	62 ¹ / ₂	63 ³ / ₈	64	+ ¹⁷ / ₈
4 % Argentinië Buiten..	61	65	63 ³ / ₈	+ ² / ₈
5 % Brazilië 1895	61 ¹ / ₄	61 ¹ / ₄	61 ¹ / ₄	0
7 % Staatsspoor	103 ³ / ₄	103 ³ / ₄	103 ¹⁵ / ₁₆	+ ³ / ₁₆
7 % Amsterdam	103 ³ / ₈	103 ³ / ₈	103 ³ / ₈	- ¹ / ₄

Voor de aandelenmarkt is echter de afgelopen week wederom niet gunstig geweest. Het schijnt wel, alsof men hier de teekenen van het buitenland buitengewoon sceptisch wenscht op te vatten. Een bewijs hiervoor is bijv. het verloop van aandelen Koninklijke Petroleum Maatschappij. Wel is hier een verheffing te constateeren geweest van per saldo circa 11 pCt., doch dit is in geen verhouding tot de koersverheffing op de buitenlandsche beurzen. De aanwijzingen van dien kant worden te onzent slechts met het allergrootste voorbehoud geaccepteerd.

Ook de suikerafdeeling is verre van gunstig gedisponeerd. Variaties van beteekenis kwamen hier niet voor; het verloop was meestentijds buitengewoon kalm, doch de tendens was bijna voortdurend omlaag gericht. En dit niettegenstaande het feit, dat gedurende de laatste dagen afdoeningen van Indiësche suiker werden gemeld. Deze afdoeningen hebben echter niet plaats gevonden tot een zoodanigen prijs, dat hiervan een stimulans op de betrokken aandelen is kunnen uitgaan.

	20 Feb.	23 Feb.	27 Feb.	Rijzing of daling.
Amsterdamsche Bank	160	160	156	- 4
Koloniale Bank	126 ¹ / ₂	123 ¹ / ₄	124 ³ / ₈	- ² / ₈
Ned. Handel-Mij. cert. v. aand.	139 ³ / ₄	138	137 ¹ / ₂	- ² / ₄
Rotterd. Bankvereeniging..	104 ¹ / ₄	104 ¹ / ₄	104 ¹ / ₄	0

	20 Feb.	23 Feb.	27 Feb.	Rijzing of daling.
Amst. Superfosfaatfabriek .	47 ⁷ / ₈	44	35	- 12 ⁷ / ₈
Van Berkel's Patent	40	38 ¹ / ₄	37 ⁷ / ₈	- 2 ¹ / ₈
Insulinde Oliefabriek.....	7	4 ³ / ₈	6 ¹ / ₈	- ⁷ / ₈
Jurgens' Ver. Fabr. pr. aand	75	73 ¹ / ₈	72	- 3
Hollandia Melkproducten ..	152	151 ¹ / ₂	150	- 2
Philips' Gloeilampenfabriek	186	187	188 ³ / ₄	+ 2 ³ / ₄
R. S. Stokvis & Zonen	578	578	578	0
Vereenigde Blikfabrieken ..	65 ¹ / ₂	63 ³ / ₄	62	- 3 ¹ / ₈
Compania Mercantil Argent.	57	55	51	- 6
Cultuur-Mij. d. Vorstenland.	153 ³ / ₈	151	151 ¹ / ₄	- 2 ³ / ₈
Handelsver. Amsterdam ...	360 ¹ / ₂	355	355	- 5 ¹ / ₂
Holl. Transatl. Handelsver.	21	21	21	0
Linde Teves & Stokvis ...	69 ¹ / ₄	67 ¹ / ₂	64	- 5 ¹ / ₄
Van Nierop & Co's Handel-Mij.	1 ¹ / ₈	2 ¹ / ₈	2	+ ⁷ / ₈
Tels & Co's Handel-Mij....	36 ³ / ₄	31 ¹ / ₂	29	- 7 ³ / ₄
Gecons. Holl. Petroleum-Mij.	143 ³ / ₈	146 ¹ / ₄	144	+ ⁵ / ₈
Kon. Petroleum-Mij.	401 ³ / ₄	412 ¹ / ₄	413	+ 11 ¹ / ₄
Orion Petroleum-Mij.				
Afgest. Aand.	31 ³ / ₄	31 ¹ / ₂	31 ³ / ₄	0
Steauna Romana Petroleum				
Mij. .. Afgest. Aand.	43	40 ¹ / ₂	40 ¹ / ₄	- 2 ³ / ₄
Amsterdam-Rubber-Mij. ..	95 ¹ / ₄	91 ¹ / ₄	90 ¹ / ₂	- 4 ³ / ₄
Nederl.-Rubber-Mij.	52	50 ¹ / ₄	51 ¹ / ₂	- ¹ / ₂
Oost-Java-Rubber-Mij.	144	138	140	- 4
Deli-Batavia	303	307	309 ¹ / ₂	+ 6 ¹ / ₂
Deli-Maatschappij	246	255	257 ¹ / ₂	+ 11 ¹ / ₂
Senembah-Maatschappij, ...	367	370 ¹ / ₂	373	+ 6

Steerke verliezen hebben aandelen in handels-ondernemingen geleden. Berichten van zeer teleurstellende aard zijn feitelijk niet bekend geworden, doch het waren meer geruchten, plus de algemeen afkeerige houding van het publiek, die ten slotte de richting hebben bepaald. Allereerst waren het geruchten omtrent nieuwe groote verliezen bij de Compania Mercantil Argentina; ondanks het feit, dat de directie verklaarde berichten te hebben ontvangen, waaruit het tegendeel eerder kon blijken, bleef de tendens zeer ongunstig. Hierbij kwam, dat in de afgelopen week de vergadering plaats had, waarin tot liquidatie van S. L. van Nierop & Co's Handel-Mij. werd besloten, hetgeen het scepticisme omtrent handels-ondernemingen in het algemeen opnieuw wakker riep. Ten slotte verluide, dat de liquidatie van voorraden bij in stand gehouden ondernemingen teleurstellende resultaten heeft opgeleverd. Alles te zamen genomen heeft voor deze afdeeling de beurs vrij groote verliezen opgeleverd.

In verband hiermee was dan ook de tendens voor bank-aandelen ongeanimeerd.

Rubbers bleven aangeboden in aansluiting aan de prijsbeweging van het ruwe product.

Tabakken waren vast gestemd, doch zonder veel handel. Scheepvaartwaarden verdeeld, met goede vraag op enkele dagen.

	20 Feb.	23 Feb.	27 Feb.	Rijzing of daling.
Holland-Amerika-Lijn	156 ¹ / ₄	152 ¹ / ₂	151 ¹ / ₂	- 4 ³ / ₄
" " "gem.eig.	142 ¹ / ₂	137	137 ³ / ₈	- 4 ¹ / ₄
Holland-Gulf-Stoomv.-Mij...	75	75	75	0
Hollandsche Stoomboot-Mij.	51 ¹ / ₂	51 ¹ / ₂	51 ¹ / ₂	0
Java-China-Japan-Lijn	101	98	98	- 3
Kon. Hollandsche Lloyd ...	22 ³ / ₄	21 ¹ / ₂	24 ¹ / ₄	+ 1 ¹ / ₂
Kon. Ned. Stomb.-Mij....	82	80	81	- 1
Koninkl.-Paketaart Mij. ...	90	87 ³ / ₄	95	+ 5
Maatschappij Zeevaart	78 ³ / ₄	78 ³ / ₄	78 ³ / ₄	0
Nederl. Scheepvaart-Unie..	106 ³ / ₄	104 ¹¹ / ₁₆	106 ¹ / ₂	- ¹ / ₄
Nievelt Goudriaan	142	137	137	- 5
Rotterdamsche Lloyd	139 ³ / ₄	137 ¹ / ₂	140	+ ¹ / ₄
Stoomv.-Mij. „Hillegersberg“	73	65	69	- 4
" " „Nederland“ ..	160 ¹ / ₂	159	163 ³ / ₄	+ 3 ¹ / ₄
" " „Noordzee“ ..	31	30 ¹ / ₂	31 ¹ / ₂	+ ¹ / ₂
" " „Oostzee“	77	77	78	+ 1

De Amerikaansche markt heeft grooter levendigheid vertoond in verband met den teruggang van de waarde van den dollar. De koersen waren meerendeels wel lager, doch de omzetten waren belangrijker, dan sinds lang het geval is geweest.

	20 Feb.	23 Feb.	27 Feb.	Rijzing of daling.
American Car & Foundry ..	164	164	164	0
Anaconda Copper	103	100	101 ¹ / ₂	- 1 ¹ / ₂
Un. States Steel Corp.	95	97 ¹¹ / ₁₆	98 ³ / ₈	+ 3 ³ / ₈
Atchison Topeka	103 ¹ / ₄	103 ¹ / ₄	103 ¹ / ₄	0
Southern Pacific	90 ¹ / ₂	90 ¹ / ₂	90 ¹ / ₂	0
Union Pacific	143	138 ¹ / ₂	142 ¹ / ₂	- 1 ¹ / ₂
Int. Merc. Marine orig. Com.	17 ³ / ₁₆	16 ¹ / ₂	16 ¹⁰ / ₃₂	- ¹⁹ / ₃₂
" " " " " " " " " " " "	76 ³ / ₁₆	76 ¹⁵ / ₁₆	76	- ⁹ / ₁₆

De geldmarkt bleef stabiel; prolongatie circa 3¹/₄ pCt.

GOEDERENHANDEL.

GRANEN.

Ook in de afgelopen week bleef de stemming voor tarwe willig. Weliswaar trad na de zeer scherpe verhooging te Chicago op 20 Februari een kleine reactie in, doch de markt werd daarna wederom vast, en op 27 Februari sluit de Meitermijn op 147½ tegen 146% een week tevoren. In Europa, vooral in Engeland waren de markten zeer levendig, en dagelijks werden talrijke ladingen verkocht, voornamelijk Australische en Argentijnsche. De wereldverscheppingen waren ruim, doch nog steeds schijnt de stoomende hoeveelheid geen grooten druk op de markt uit te oefenen. Weliswaar werden veel ladingen opgenomen door handelaren, doch ook de Engelsche molenaars toonden voortdurend belangstelling. Bovendien ging Duitsland voort met inkoop en waar ook af en toe andere Europeesche landen nieuwe inkoopden deden, is het te begrijpen, dat de algeheele omzet groot werd. Meer en meer zal de belangstelling gericht zijn op den nieuwen oogst in Noord-Amerika. Immers waar Rusland, dat vóór den oorlog gewoonlijk de grootste exporteur van tarwe en rogge was, nog steeds niet aan dien export deelneemt, doch integendeel graan tot zich trekt, daar hangt de broodvoorziening meer dan ooit van het Noord-Amerikaansche Continent af. Gedurende de laatste jaren is de geproduceerde hoeveelheid aldaar voldoende ruim geweest om in alle behoeften te voorzien en toen Argentinië tegen de algemeene verwachting verleden zomer feitelijk ophield met exporteeren, had dat op de Noord-Amerikaansche markt niet den minsten invloed, integendeel de prijzen bleven dalen. Eindelijk is Zuid-Amerika, nu de nieuwe oogst er is, met exporteeren op ruime schaal begonnen, zóó zelfs, dat nu al sinds drie weken Argentinië de grootste exporteur geweest is, en juist nu trekt Amerika zich van deze concurrentie al heel weinig aan en de prijzen blijven van week tot week stijgen.

Behalve de nieuwe oogst van Noord-Amerika is natuurlijk ook een voornamelijk factor de mogelijkheid, dat Rusland het volgende jaar een meer normalen oogst zal kunnen opbrengen, waardoor althans verschepping van graan naar dat land niet meer noodzakelijk zal zijn. Er is evenwel over die vooruitzichten al heel weinig oordeel te vellen, door de zeer onduidelijke berichten, die men uit Rusland krijgt.

Ook voor maïs bleef de stemming vast. Van Zuid-Amerika kwamen berichten, dat de oogst tegenviel en de noteeringen in de termijnmarkt bleven in Buenos Aires ten volle gehandhaafd. Dientengevolge kwamen er slechts weinig nieuwe zaken tot stand, aangezien Noord-Amerika nog steeds aanmerkelijk lager aanbiedt; toch zijn ook de prijzen van Noord-Amerikaansche maïs belangrijk gestegen en wel van 63½ op 20 Februari tot 67½ op 27 Februari. De uitvoer naar Europa blijft zeer groot, doch ook de aanvoeren in de Westelijke markten blijven grooter dan normaal en dientengevolge is ook in de afgelopen week de zicht-

bare voorraad weder aanzienlijk toegenomen. In Europa blijft de vraag voor de Amerikaansche maïs vrij algemeen. Alleen de Duitsche markten blijven door de zwakke houding van de markt beneden pariteit en ook de Scandinavische markten bleven daar beneden.

Gerst en haver goed gevraagd en vooral het eerste artikel zeer schaars aangeboden.

In lijnzaad kwam de sterke haussebeweging eenigszins tot staan. In Argentinië liepen per saldo de prijzen wat terug. De verscheppingen van Argentinië waren gering, doch Indië draagt aanmerkelijk meer tot de voorziening van Europa bij. Toch is de voorraad van lijnzaad in Europa al heel gering en ook de kwantiteit onderweg is onvoldoende. Noord-Amerika gaat voort olie uit Europa te betrekken, ofschoon een spoedige afkondiging van de wet, waarbij het invoerrecht op olie verhoogd wordt, verwacht wordt.

Nederland. De omzet van tarwe in onze markt was van beperkten omvang. De Duitsche Regeering beperkte hare aankopen tot de Londensche markt, en voor particuliere Duitsche rekening kwamen nog geen aankopen van buitenlandsche tarwe tot stand. De locale maïsmarkt was zeer vast; de aangekomen maïs werd vlot opgenomen. La Platamaïs wordt slechts in zeer geringe hoeveelheden aangeboden en dientengevolge ontwikkelde zich tevens meer vraag voor Mixed maïs. Op aflading was de omzet betrekkelijk gering. Op de termijnmarkt evenwel was de omzet niet onbelangrijk. Onze olieslaggers kochten af en toe stoomende partijen lijnzaad. Nog steeds wordt er geklaagd over het slechte slagloon, ofschoon niet alleen de prijs van olie, doch ook van lijnkoeken een aanzienlijke verhooging onderging.

SUIKER.
NOTEERINGEN.

Data	Amsterdam per loopende maand	Londen			New York 96 p Ct. Centrifugals
		Tates Cubes No. 1	White Java f.o.b. per Febr./Maart	Amer. Granulated c.i.f. Febr./Maart	
22 Febr. '22	21 ³ / ₈	Sh. 51/3	Sh. 27/-	Sh. 18/9	\$ cts. 3,73
15 „ '22	21 ¹ / ₈	51/3	25/6	18/3	3,67
22 Febr. '21	—	72/-	42/-	37/6	5,64
22 Febr. '20	—	72/-	90/-	—	10,28
4 Juli '14	11 ¹³ / ₃₂	18/-	—	—	3,26

De heeren Willet & Gray ramen thans de wereldsuikerproductie van 1921/22 op circa 16.500.000 tons, nadat zij deze in Januari op slechts 15.900.000 tons aangenomen hadden. Het verschil is te verklaren, doordat zij den nieuwen Cubaoogst thans op 3½ miljoen tons aannemen tegen hunne oorspronkelijke raming van 3 miljoen.

Na de vaste stemming, waarvan in het vorige bericht

Noteeringen.

Data	Chicago			Buenos Ayres		
	Tarwe Met.	Maïs Met.	Haver Met.	Tarwe Maart	Maïs Maart	Lijnzaad Maart
25 Febr. '22	147 ¹ / ₈	68 ⁵ / ₈	43	14,— ¹	8,25 ²	21,65 ¹
18 „ '22	140 ³ / ₈	62 ¹ / ₂	41 ¹ / ₂	13,75 ¹	8,05 ²	21,80 ¹
25 Febr. '21	171	70 ¹ / ₈	46 ¹ / ₄	17,20	10,30	15,—
25 Febr. '20	265	135 ⁷ / ₈	80 ³ / ₈	15,85	7,—	25,70
25 Febr. '19	230	125 ⁷ / ₈	59 ³ / ₄	10,40	4,45	18,15
20 Juli '14	82	56 ³ / ₈	36 ¹ / ₂	9,40	5,38	13,70

¹) per April. ²) Mei. ³) per Februari.

Locoprijzen te Rotterdam/Amsterdam.

Soorten	27 Febr. 1922	20 Febr. 1922	28 Febr. 1921
Tarwe*	16,75	16,25	22,50
Rogge (No. 2 Western) ¹)	14,—	13,50	22,—
Maïs (La Plata)	230,—	225,—	292,—
Gerst (48 lb. malting) .. ²)	235,—	230,—	285,—
Haver (38 lb. white cl.) .. ³)	12,75	12,75	14,50
Lijnkoeken (Noord-Amerika van La Plata-zaad) ¹)	18,15	18,—	20,—
Lijnzaad (La Plata)	470,—	470,—	405,—

¹) p. 100 K.G. ²) p. 2000 K.G. ³) per 1960 K.G. *) Nr. 2 Hard/Red Winter Wheat.

AANVOEREN in tons van 1000 K.G.

Artikelen.	Rotterdam			Amsterdam			Totaal	
	20/25 Febr. 1922	Sedert 1 Jan. 1922	Overeenk. tijdvak 1921	20/25 Febr. 1922	Sedert 1 Jan. 1922	Overeenk. tijdvak 1921	1922	1921
Tarwe	216	76.366	106.997	—	325	978	76.651	107.975
Rogge	1.305	4.467	26.683	—	—	—	4.467	26.683
Boekweit	—	4.038	454	—	—	—	4.038	454
Maïs	19.936	156.575	133.472	—	28.448	13.044	185.023	146.516
Gerst	—	16.551	56.125	—	920	580	17.471	56.705
Haver	—	5.353	568	—	—	419	5.353	987
Lijnzaad	—	24.880	17.699	—	22.006	20.643	46.886	38.342
Lijnkoek	80	27.228	15.130	—	470	3.215	27.698	18.345
Tarwemeel	1.080	6.254	2.119	—	1.827	290	8.081	2.409
Andere meelsoorten	—	1.344	3.317	—	835	200	2.179	3.517

gewag gemaakt werd, bleven de suikermarkten in de afgelopen week betrekkelijk kalm en brokkelden prijzen weer iets af.

Te New York bleven na hunne laatste groote aankopen, raffinadeurs gedurende de afgelopen week geheel uit de markt. De noteeringen op de termijnmarkt sloten iets vaster, nl. 2,22 voor Maart, 2,42 voor Mei, 2,61 voor Juli en 2,75 voor September. Spot Centrifugals liepen terug tot d.c. 3,70.

De laatste Cubastatistiek luidt:

	1922	1921	1920	
Weekontvangatt. 18 Febr.	123.331	170.338	152.070	tons
Tot. ontv. 1 Dec.—18 Febr.	503.630	655.300	1.065.548	„
Werkende fabrieken . . .	168	184	185	„
Weekexport tot 18 Febr. . .	42.140	79.139	80.058	„
Tot. exp. 1 Jan.—18 Febr.	194.917	238.469	715.793	„
Totale voorraad 18 Febr.	900.120	517.558	352.921	„
Weekexport Oude oogst	75.958			
Tot. voorraad „	483.909			

De Javamarkt bleef vast, zonder dat koopers zich interesseerden voor suiker uit den nieuwen oogst tot de limite der Vereenigde Javasuiker Producenten van f 11½ voor Superieur. Er werd echter door exporteurs een en ander verkocht naar Britsch-Indië. 1)

De markt hier te lande verkeerde niettegenstaande de Amerikaansche lagere noteeringen in het begin der week in eene vaste stemming met omzetten tot f 22½ voor Aprillevering. Later liepen prijzen terug tot f 21½ voor Mei en f 21¾ voor Augustuslevering.

1) Hieronder volgt eene specificatie van den export van Javasuiker naar de verschillende landen gedurende het jaar 1921.

	1921	1920	1919
	tons	tons	tons
Holland en Holland f. o. . .	11.159	9.042	21.429
Engeland	9.461	50.236	295.363
Frankrijk	10.114	10.000	91.383
Duitschland	100	—	—
België	—	7.387	4.967
Noorwegen	3.776	27.195	76.643
Zweden	—	30.964	12.457
Denemarken	679	—	2.408
Zwitserland	—	—	6.635
Portugal	—	1.000	—
Spanje	—	3.011	11.506
Italië	46.879	23.047	31.007
Griekenland	11.831	—	8.371
Roemenië	6.816	—	3.984
Servië	950	—	—
Turkije	11.182	—	23.694
Rusland en Finland	—	10.909	8.298
Egypte	4.341	—	6.202
Suez	8.000	16.463	9.237
Port Said f. o.	76.398	334.388	59.245
Amerika (Atl. havens)	—	209.199	7.042
San Francisco	300	34.332	—
Vancouver	4.996	—	11.000
Argentinië	—	—	5.284
Singapore	39.926	35.084	77.293
China	32.797	780	11.328
Hongkong	318.792	156.473	217.509
Japan	236.867	119.309	370.377
Formosa	9.703	20.759	—
Britsch-Indië	666.690	262.905	335.145
Australië	22.854	80.795	111.513
Siam	3.394	110	155
Sundry Ports	463	2.268	—
Totaal	1.568.468	1.445.656	1.819.475

KATOEN.

Marktbericht van de Heeren Sir Jacob Behrens & Sons, Manchester, d.d. 22 Februari 1922.

Amerikaansche katoen heeft gedurende de afgelopen week wat meer belangstelling ondervonden. De industrie heeft meer gekocht, terwijl de vaste fondsenmarkt ook een goeden invloed heeft gehad. Overigens is de positie van ruwe katoen weinig veranderd en zijn prijzen, hoewel vast, niet veel hooger dan een week geleden.

De vastere stemming van ruwe katoen heeft meer zaken in garens gebracht. De Engelsche weverijen hebben meer gekocht, speciaal van de medio nummers, hoewel de geboekte orders over het algemeen niet heel groot zijn. Op de tegenwoordige lage prijzen voor garens komt er wel wat meer belangstelling en spinners trachten ook hun marge te verbeteren, hetwelk echter niet heel gemakkelijk gaat. De

exporthandel beperkt zich hoofdzakelijk tot de West-Europeesche afzetgebieden. Er komen wel veel aanvragen van Indië en China, maar de biedingen die men vandaar zendt zijn nog lager dan de prijzen, waartoe men eenigen tijd geleden kocht, zoodat er over het algemeen dan ook slechts weinig orders worden afgesloten. Voor Egyptische garens voor binnenlandsch gebruik bestaat iets meer belangstelling, maar de exportvraag is vrijwel nihil.

Er zijn deze week nog al wat aanvragen voor manufacturen aan de markt geweest en de stemming is over het algemeen veel beter. Door de vastere prijzen van garens zijn noteeringen over het algemeen wat hooger en de meeste biedingen zijn nog veel te laag om tot zaken te komen. De aanvragen zijn vrij algemeen en komen van de meeste overzeesche markten, doch hoofdzakelijk van het Verre Oosten, terwijl ook Indië weer in de markt schijnt te zijn, doch tot nu toe slechts biedingen zendt, die te laag zijn om tot zaken te kunnen leiden. Wel hebben de meeste fabrikanten nog geen groote orders kunnen afsluiten, doch men verwacht toch, dat er spoedig geboekt zullen kunnen worden. Op het oogenblik zijn de noteeringen nog zeer onregelmatig, daar vele fabrikanten om orders verlegen zijn en desnoods prijzen accepteren, die een vrij belangrijk verlies laten, doch indien deze fabrikanten maar wat orders hebben, verwacht men, dat de stemming voor manufacturen over het algemeen wel vaster zal worden.

15 Feb. 22 Feb. Oost. koersen. 14 Feb. 21 Feb.

Liverpoolnoteeringen.	T.T. op Indië	1/3 5/8	1/3 7/8
F.G.F. Sakellaridis	T.T. op Hongkong	2/6	2 5/16
G.F. No. 1 Oomra	T.T. op Shanghai	3/4 1/4	3/2 3/4

Noteering voor Loco-Katoen.

(Middling Uplands).

	25 Feb. '22	18 Feb. '22	11 Feb. '22	25 Feb. '21	27 Feb. '20
New York voor Middling . .	18,80 c	18,50 c	17,60 c	12,20 c	39,65 c
New Orleans voor Middling	17,13 c	16,75 c	16,— c	11,75 c	40,25 c
Liverpool voor Fy Middling	10,60 d	10,36 d	9,82 d	7,61 d	31,02 d

Ontvangsten in- en uitvoeren van Amerikaansche havens. (In duizendtallen balen)

	1 Aug. '21 tot 25 Feb. '22	Overeenkomstige perioden	
		1920—21	1919—20
Ontvangsten Gulf-Havens.	3084	3495	3249
„ Atlant. Havens.	1149	987	2280
Uitvoer naar Gr. Brittannië	998	1153	2266
„ „ 't Vasteland.	2682	2133	2070
„ „ Japan etc.			
Voorraden in duizendtallen	25 Febr. '22	25 Feb. '21	27 Feb. '20
Amerik. havens	1113	1449	1444
Binnenland	1372	1636	1216
New York	73	123	49
New Orleans	284	424	432
Liverpool	1025	1035	1110

THEE.

(Opgave van den makelaar J. van Eck.)

Bericht van den afloop Theeveiling op 23 Februari 1922.

Aanbod in veiling bestond uit:

Heden:	
4805, 20/4 kn. Java thee	
3982 „ Sumatra thee	
100/2 „ China thee	
975 „ ex voorgaande veiling	

Totaal . . 9862, 20/4 kn. thee.

24 Februari 1921:

17917 kn. Java thee	
885 „ Sumatra thee	
300 „ ex voorgaande veilingen	

Totaal . . 19102 kn. thee

Aanbod 1 Januari jl. tot heden	idem 1921	idem 1920
3 veilingen	3 veilingen	3 veilingen.
Java thee 32877 kn.	57432 kn.	57048 kn.
Sumatra thee 6502 „	1028 „	5603 „
voor verk. rek. 288 „	1161 „	1542 „
Totaal	39667 kn.	59621 kn.

De veiling had een vlug en vast verloop, met uitzondering van de prima blad- en gruistheeën met zeer veel geel, waren de betaalde prijzen hooger dan in vorige veiling.

De goede midden kwaliteiten, zoowel blad als gruis, trekken de meeste attentie; en gemiddeld werd 2 à 3 cents voor deze theeën meer betaald, doch enkele liepen uit en brachten tot 8 à 9 cents boven taxatie op.

Gebroken thee en Fannings werden eveneens tot hoogere prijzen afgedaan.

Van de aangeboden 20/4 kn. Tjiastana bleven de 4/4 kistjes B. S. onverkocht.

Volgende veiling zal plaats hebben op Donderdag 16 Maart, het aanbod zal slechts circa 9000 kn. zijn.

RUBBER.

In de afgelopen week zijn de prijzen wederom gedaald. Geforceerde likvidaties door speculanten waren wel de hoofdoorzaak van deze prijsdaling. Ook de prijzen der bijsoorten zijn thans iets teruggelopen en het aanbod hiervan wat ruimer, dan in den laatsten tijd het geval was.

De slotnoteeringen op de termijnmarkt zijn:

einde voorafgaande week:

Prima Crêpe Februari	46 c.	50 c.
" " Febr./Maart....	46 1/2 "	50 "
" " April/Juni	47 1/2 "	51 "
Smoked Sheets Februari	46 1/2 "	51 "
" " Febr./Maart....	47 "	51 1/2 "
" " April/Juni	47 1/2 "	53 "

27 Februari 1922.

COPRA.

De markt was weder vast gestemd, en ging er op aflading en stoomend veel om. De markt sluit als volgt:

Java f.m.s. alle posities f 30,—
27 Februari 1922.

HUIDEN.

Bericht van de firma Grisar & Co.

La Plata markt. Na de belangrijke verkooping in ons vorig marktbericht vermeld, werd deze week medegedeeld de verkoop van ca. 20.000 Frigorifico's tot den vorigen prijs, waarvan 4000 voor Europa, en de overige voor de V. S. Er is van alle zijden meer navraag en zoodra verkoopers eenige concessie doen, komen ook zeker zaken tot stand. Droge huiden genieten meer attentie.

Aan de markt hier zijn: 6.000 droge Bahia huiden, 396 droge Columbia's, 900 droge Columbia's, 1.900 droge Tananariva, 959 droge Mombassa, 1.250 droge Karachi, 3.000 droge B. S. Buenos Aires Americanos, 750 droge Montevideo Americanos, 4.175 gezouten Rio de Janeiro, 1.250 gezouten Rio de Janeiro, 300 gezouten Ossen, Buenos Aires Mataderos, stadtype Frigorifico, 425 gezouten Ossen, Cordoba Matadero Buen Desuello, 2.342 gezouten Koeien, Bovril Saladero, diverse partijen droge en drooggezouten Rangoons.

Inlandsche huiden kalm. De veiling der Rotterdamse Club gaf een daling van ca. 10 pCt.

Kalfsvellen zonder nieuwe gezichtspunten.

Looistoffen onveranderd vast.

Rotterdam, 25 Februari 1922.

METALEN.

Loco-Noteeringen te Londen:

Data	Ijzer Clev. No. 3	Koper Standard	Tin	Lood	Zink
27 Febr. 1922..	nom.	59.15/-	147.15/-	20.12/6	24.10/-
20 " 1922..	nom.	58.-/-	144.-/-	19.17/6	24.-/-
13 " 1922..	nom.	61.12/6	153.5/-	21.-/-	24.5/-
6 " 1922..	nom.	61.10/-	154.5/-	20.17/6	24.-/-
28 " 1921..	nom.	68.7/6	159.15/-	17.10/-	23.15/-
20 Juli 1914..	51.4	61.-/-	145.15/-	19.-/-	21.10/-

VERKEERSWEZEN.**SCHIEPVAART.
GRAAN.**

Data	Petro-grad Londen R'dam	Odessa Rotter- dam	Atl. Kust Ver. Staten		San Lorenzo	
			Rotter- dam	Bristol Kanaal	Rotter- dam	Engel- land
20-25 Febr. 1922	—	—	18 1/2 c. ^a	4/6	32/6	32/6
13-18 " 1922	—	—	18 c. ^a	4/3	34/9	34/9
21-26 Febr. 1921	—	—	—	—	37/6	37/6
23-28 Febr. 1920	—	—	—	8/6 ^b	180/-	112.6 ^b
Juli 1914	11 d.	7/3	1/11 1/4	1/11 1/4	12/-	12/-

^a) Voor Britsche schepen. ^b) Per 100 lbs.

KOLEN.

Data	Cardiff				Oostk. Engeland	
	Bor- deaux	Genoa	Port Said	La Plata Rioter	Rotter- dam	Gothen- burg
20-25 Febr. 1922	7/-	14/-	15/6	14/-	6/6	9/3
13-18 Febr. 1922	7/-	13/3	15/-	13/6	6/3	9/-
21-26 Febr. 1921	9/-	19/-	18/-	21/3	—	12/-
23-28 Febr. 1920	—	75/-	77/6	—	—	—
Juli 1914	fr. 7,—	7/-	7/3	14/6	3/2	4/-

DIVERSEN.

Data	Bombay West Europa (d. w.)	Birma West Europa (rijst)	Vladivostok West Europa	Chili West Europa (salpeter)
20-25 Febr. 1922 ...	22/3	27/6	35/-	30/-
13-18 " 1922....	21/3	27/6	35/-	30/-
21-26 Febr. 1921....	25/-	—	—	37/6
23-28 Febr. 1920....	120/-	170/-	—	—
Juli 1914....	14/6	16/3	25/-	22/3

INKLARINGEN.**NIEUWE WATERWEG.**

Landen van herkomst	Januari 1922		Januari 1921	
	Aantal schepen	N. R. T.	Aantal schepen	N. R. T.
Binnenl. havens.	36	18.118	34	18.042
Groot-Brittannië	255	184.124	254	195.918
Duitschland ...	65	89.923	88	122.141
Noorwegen	19	23.924	19	33.610
Zweden	10	3.976	11	7.194
Denemarken....	2	2.683	3	—
Rusland-Oostz.h.	—	—	1	1.024
Finland.....	6	3.551	1	658
België	15	28.545	23	36.839
Frankrijk	65	54.992	75	58.576
Spanje	26	39.112	39	50.446
Portugal	—	—	3	6.686
Italië.....	6	15.696	8	18.414
Oostenr.-Hong, Griekenland..	4	4.040	—	—
Turkije	1	858	1	1.096
Rusland-Zw. Zee	1	3.420	1	3.737
Roemenië, Bulg.	1	3.051	11	22.104
And. Midd. Zeeh.	3	4.751	8	15.453
Senegal, Dakar..	—	—	1	949
Over. Wk. Afrika	4	4.958	2	2.839
Zuid-Afrika ...	4	12.065	7	18.476
Oost-Afrika	3	7.418	—	—
Voor-Indië	11	48.049	1	4.105
Achter-Indië ..	1	2.763	3	12.159
Ned. Oost-Indië	4	15.257	6	24.898
And. Aziat. hav.	12	52.888	8	37.911
Vereen. Staten..	40	161.774	63	235.070
Midden-Amerika	3	9.310	2	9.077
Ned. West-Indië- Ned. Antillen..	—	—	1	1.191
Brazilië.....	1	3.642	2	4.807
Argent., Uruguay	6	17.059	7	18.717
Chili	1	3.475	3	6.708
Totaal ...	605	819.422	686	968.845
Periode 1 Jan.— 31 Januari ..	605	819.422	686	968.845
Nationaliteit.				
Nederlandsche ..	186	252.351	192	248.853
Britsche	182	267.871	197	306.962
Duitsche	95	57.091	101	51.400
Noorsche	29	31.555	36	51.025
Belgische	5	3.188	6	7.254
Fransche	40	38.624	61	53.285
Zweedsche.....	11	12.540	12	16.816
Deensche	4	4.614	9	9.326
Vereen. Staten..	22	83.500	37	142.269
Andere	31	68.088	35	81.655
Totaal	605	819.422	686	968.845

^a) 1913, 887 schepen met 1.039.305 N. R. T.

(Dirkzwager's Scheepsagentuur Maassluis.)